

PROBLEMU RAZOROŽITVE SE NI MOGOČE VEČ OGNITI

VOJNA BREMENA TEMELJNI VZROK GOSPODARSKEGA UPROPAŠČENJA Vlade pred konferen^o

Prič v zgodovini kapitalizma se tudi kapitalisti resno vprašujejo, ako se bliža zgradbi privatne lastnine usodni polom in konec. Vsi zbegani konferirajo, ugibajo in se tolažijo, da je "depresija" le začasen pojav, toda namesto izboljšavanja postaja gospodarska situacija posebno v nekaterih važnih evropskih deželah bolj in bolj kritična. So na pragu bankrota in če zagrmí, bodo posledice valovele po vsem svetu.

Neprijetna resnica o vojnih dolgovih

Tudi kapitalistični krogi so po mnogih letih morali priznati, da je militarizem ne le škodljiv, nego tudi nepotreben. Uvidevajo, da je prošla svetovna vojna zapustila tolikšne rane, da jih je nemogoče zaceliti. Premagane kot zmagovite dežele so do vratu zadolžene, enako tudi okrají, občine in province. Obresti od dolgov znašajo stotine milijonov na leto. Nemški zunanji minister Curtis je zboru delegatov lige narodov v Genevi 12. septembra odprto dejal, da ako ne bodo vojni dolgovi in reparacije brisane, je polom sedanje gospodarske strukture neizogiben.

Poseganje po rešilnih akcijah

Danes vedo to tudi v Washingtonu, Parizu in Londonu. Kapitalizem Zed. držav je pod vodstvom svojih mednarodnih bankirjev pripravljen pristati v brisanje vojnih obveznosti, toda ob enem zahteva za zdravejši ekonomski razvoj Evrope razorožitve evropskih dežel. Ameriška vlada javno še ni obljubila črtati dolgove, kajti takozvano javno mnenje ni še pripravljeno na tak korak. Niti niso evropske dežele pri volji razpustiti oziroma temeljito omejiti svoj militarizem. Amerika si hoče v evropskih deželah zagotoviti varnost vsaj za druge svoje investicije, ki znašajo milijarde. Vedo pa, da dokler bo v njih dominiral militarizem s svojo ogromno oboroženo silo, bo glavni vir državnih dohodkov trošen za "obrambo". Mnogi veliki kapitalistični interesi, ki se zožujejo v mednarodni sferi, skušajo v svoj prid kapitalistične dežele zediniti za medsebojno kooperacijo ter mirno reševanje sporov. K enotnosti jih sili tudi nevarnost ogromne sovjetske unije in pa socialistična propaganda.

Velike armade in mornarice

Francija ima poleg Rusije v Evropi največjo armado. S svojimi zaveznicami (Poljsko, Jugoslavijo, Romunijo in Čehoslovaško) je Francija najjačja militaristična sila na kontinentu in druga najjačja pomorska sila v Evropi. Svoje satelite drži k sebi s krediti in skupnimi interesi, kateri se protivijo reviziji mirovnih pogođb.

Anglija, ki je močna le na morju, zastopa že par let odkrito razorožitveno politiko. Nemčija je resno za razorožitve Francije in drugih dežel. Ako se to ne zgodi, grozi, da bo obnovila svoj militarizem.

Italija je svojo taktiko rožljanja na videz spremenila in naglašá, da je za razorožitve. Njen zunanji minister Dino Grandi je pred tednom na konferenci lige narodov v Genevi celo predlagal premirje v oboroževanju na velikó presenečenje Francije.

Strah pred razorožitveno konferenco

Pod avspicijo lige narodov se prične 2. februarja prihodnje leto že večkrat odložena konferenca vseh držav sveta, katere namen je izvesti razorožitve. Mnogi državniki so jo skušali spet odložiti, posebno francoski, toda Anglija in zdaj tudi Italija, Nemčija ter škandinavske dežele zahtevajo, da se mora sestati na določen datum.

Milijarde dolarjev trošijo države za vzdrževanje armad, mornaric, za gradnjo trdnjav in za vojno zračno floto. Zdaj so v krizi in bi si rade pomagale iz zagate. Vedo, da lahko največ prihranijo ako opuste oboroževanje, pa je tradicija militarizma tako močna, da je to zanje nemogoča naloga. V kolikor je mogoča, bo izvršena le na pritisk zavednega mednarodnega delavstva, ki je po zboru delavske-socialistične internacionale zelo pospešilo svojo propagando proti militarizmu in blaznosti vojne.

POLOŽAJ V ANGLIJI IN VLADA

Nova "kooperacijska vlada" je sklicala parlament k izrednemu zasedanju dne 8. septembra, kateremu je MacDonald obrazložil, da je bila Anglija na robu finančne panike, ki bi vpropastila funt šterling in s tem zrušila finančno strukturo Velike Britanije, ako ne bi bila preprečena. Angleška trgovina bi propadla, brezposelnost bi se povečala, tuji krediti bi bili odpovedani in angleški denar bi silno padel v vrednosti. Potrebni so bili drastični koraki za ekonomiziranje, da se odpravi deficit v budžetu, ki znaša \$600,000,000. Ker delavska vlada v večini ni hotela odobriti znižanje podpore brezposelnim in povišanja takih davkov, ki najbolj zadenejodelavno ljudstvo, je odstopila. Sestava novega ministrstva je krona poverila spet MacDonaldu, kateri je pozval v kabinet zastopnike konservativne in liberalne stranke. Delavska stranka je med tem sklenila zavzeti bolj militantno stališče, izrekla se je, da se bo odločneje borila za socializacijo temeljne industrije in ob enem obsodila MacDonaldov, Snowdenov in Thomasov vstop v koalicijsko vlado. Klub delavskih poslancev tvori parlamentarno opozicijo sedanji vladi. Za voditelja stranke je bil izvoljen bivši zunanji ministr Arthur Henderson. Na prvi seji parlamenta dne 8. sept. je dobil MacDonaldov novi kabinet v glasovanju o zaupnici 59 glasov večine. V prilog vlade je bilo 309 poslancev, proti pa 250, vai od delavske stranke. Samo 9 poslancev delavske stranke je glasovalo z vlado, med njimi štirje člani vlade in pet drugih. Na sliki je množica, kakršna se je zbirala v dnevih sprememb po odstopu delavske vlade na Downing ulici pred premierjevo rezidenco. Na desni je Ramsay Mac Donald.

ČEMU NISO BANČNI ZAVODI V U. S. A. DRŽAVNA POSEST?

Leta 1930 je propadlo 1,345 bank, letos do zdaj pa nad 1,100, katere imajo skupno \$746,000,954 vlog. To so ljudski milijoni, katere so do dve tretjini in več potrošili brezvestni bankirji in špekulantje.

Ali se je čuditi, ako je ljudstvo izgubilo zaupanje v privatne banke? Ima pa ga v vladno pošto hranilnico. Ta je edina, v kateri vloge naraščajo in so dosegle višek kakor ga ni imela še nobenkrat doslej. Bile bi še večje, ako ne bi privatni bančni interesi poslovanje poštne hranilnice omejili. Vloga ne more znati več kot določeno vsoto in obresti so nižje, da bi se vlagatelje na ta način navajalo v privatne zavode, kar se je bankirjem v polni meri posrečilo. Ljudstvo trpi posledice. Zdjaj, ko je prepozno, groze oni kongresniki s preiskavo.

DELAVEC,
ki zapusti v krizi
delavski list,
je vedoma ali
nevedoma
nasprotnik
svojega
razreda

DELAVSTVO V ANGLIJI NASPROTNO "VARČNEMU NAČRTU" NOVE VLADE

Zvišanje davkov na potrebščine. — Znižanje plač ter vojnih izdatkov. — Manj podpore za brezposelne

Angleško delavstvo, organizirano v delavski stranki, se je izreklo na kongresu strokovnih unij v Bristolu odločno proti vladnemu načrtu, kateri za stabiliziranje budžeta in angleškega funta šterlinga določa med drugim zvišanje davkov na razne potrebščine, dalje na tobak in pivo, kar bo poseglo največ v ljudske žepce. Zvišani je davek tudi na gasolin ter na gledališke sedeže. Zelo je dvignjen dohodninski davek, katerega bodo morali v bodoče plačevati tudi delavci, in sicer samci, ki zaslužijo nad \$500 in oženjeni, ako prejemajo več kot \$750 plače. Oženjeni delavci z otroci ne bodo prizadeti, ker so davka proste še dodatne vsote. Bogataši bodo plačevali od vsakih \$5 dohodkov \$3.50 davka, kakor predvideva načrt, ki ga je v sporazumu z ostalimi ministri izdelal finančni ministr Philip Snowden in potrdila večina parlamenta.

Ameriški kapitalistični tisk vodi v svoji deželi in s svojim vplivom tudi v drugih propagando proti zavarovanju brezposelnih delavcev, za pretvezo pa mu služi sedanji položaj v Angliji, češ, da je zagazila v finančne nepravilnosti, ki so postale skoro katastrofalne samo zaradi "dole" (podpore, katero prejemajo nezaposleni).

Predstavniki angleškega delavstva upravičeno odgovarjajo, da je za gospodarske polumne kriv edino kapitalizem s

svojim militarizmom, s svojo svetovno vojno, s carinskimi zidovi in nenasično požrešnostjo. Delavci so zgradili bogastva, nakupili so privatnikom ogromna premoženja, torej čemu ne bi bili v slučaju nezaposljenosti deležni vsaj toliko zavarovalnine, da bi jim zaostovala za najnujnejše potrebščine? Po načrtu varčevanja jim je znižana 10 odstotkov, tako da bodo v bodoče prejeli povprečno nekaj nad \$6 na teden.

Državnim nameščencem znižuje načrt plače, drugi prihranki pa so predvidevani v zmanjšanju izdatkov za mornarico, zračno floto, v znižanju plač ministrom, članom parlamenta in drugim uradnikom, policajem itd.

Delavska stranka ima svoj ekonomski načrt, katerega zagovarja v zbornici, pri prihodnjih volitvah, ki se bodo vršile bržkone enkrat po Novem letu, pa bo nastopila z vsemi močmi, da si pribori v zbornici večino, ker le s svojo večino bo mogla izvajati gospodarske preuredbe po socialističnih načelih.

Nepošten bankir

V Chicagu je nedavno zaprla vrata neka italijanska banka. Predsednik banke je neznan kam izginil in listi so poročali, da je neznan kam izginilo tudi \$170,000, ko so jih nanosili v banko varčni Italijani.

RESNI PREDLOGI ZA ODPOMOČ MILIJONOM, KI SO BREZ DELA

V Pennsylvaniji, kjer je bliž milijon brezposelnih delavcev, sta naslovila socialistična člana pennsylvanske zbornice guvernerju Pinchotu spomenico z apelom, da naj skliče legislaturo k izrednemu zasedanju, da bo sklepalá o akcijah v pomoč brezposelnim ter njihovim družinam.

Pred več tedni je socialistični voditelj Norman Thomas predložil načrt, kateri določa pet milijard vladnega posojila. Porabilo bi se ga za razna javna dela ter za direktno pomoč bednim družinam nezaposelnih delavcev. Ako je vlada lahko dobila 26 milijard posojila med vojno, ni vzroka, čemu bi ga ne mogla dobiti vsaj pet milijard v mirnem času. Po Thomasovem načrtu je posegel znani milijonar Wm. Randolph Hearst, ki ga oglašá za svoj predlog in se baha z njim v svojih dnevnikih.

Socialisti v raznih državah vodijo propagando, da prisilijo Hooverja k sklicanju kongresa. Med župani velikih mest vodi to agitacijo milvaški socialistični župan Hoan. Socialistična stranka je razširila med poslance in vse, ki se zanimajo svoj načrt za zavarovanje delavcev proti brezposelnosti. V nekaterih legislaturah je bil prošlo poletje že predložen, a po zaslugi večine republikanskih-demokratskih poslancev se vse take praktične predloge pokopje. Ako se delavstvo to jesen in prihodno zimo zadosti zgane, bodo tudi "ljudski" in "delavski" prijatelji prisiljeni misliti nekoliko več o interesih volilcev, kateri so jim poverili urade, pa če bo to kapitalistom všeč ali ne.

Ponesrečen "puč" v Avstriji

Avstrijski fašisti so se v nedeljo 13. sept. na Stajerskem napili in nato izvršili "puč". Policija je bila iznenadena in tako se jim je res posrečilo, da so zasedli nekaj javnih poslopij v Gradcu, Leobnu in več drugih mestih. Proti večeru je prišlo vojaštvo in "junaški" fašisti so se spustili na vso moč v beg. Medpotoma so ustrelili par socialistov, in to je ves uspeh njihovega "puča".

Smrt žanje na Kitajskem

V velikih povodnjih to leto na Kitajskem je poginilo nad 200,000 ljudi, par sto tisoč pa jih je umrlo od glada.

V CHICAGU GRADE NOVO POŠTO

Na sliki je arhitektov osnutek novega poštnega poslopja v Chicagu, o katerem trdijo, da bo največja poštna stavba na svetu. Stala bo \$21,000,000. Z gradnjo so začeli pred par tedni. Zgrajena bo nad programi južno od Union kolodvoza ob Canal Streetsu. To bo drugo veliko poslopje v Chicagu, ki se bo dvigalo nad zelenjivimi tiri. Prvo je poslopje dnevnika News nad programi severno od Union postaje.

SLIKA PANIKE IN DEGRADACIJE NEZAPOSLENIH

Izgredi in boji med delavci za službe.—Za par sto prilik se drenja tisoče nezaposlenih.

Delavci se drenjajo pred tovarnami in kjerkoli si obetajo dobiti nekoliko zaslužka ure poprej predno odpro bossi svoje urade. Kadar listi naznanijo "da se odpre pri Fordu", čaka v upanju na delo cela armada nezaposlenih. Clevelandski okraj je rabil nedavno 2,500 delavcev za delo pri kopanju jarkov in kanalizaciji, odzvalo pa se je okrog 13,000 nezaposlenih. Mnogi so čakali celo noč, da bi prišli preje na vrsto. Ure in ure so stali v liniji, med njimi nemalo gladnih. Eni so se vsled dolgotrajnega gladovanja ter naporne čakanja in preprehavanja onesvestili. Taki slučaji se dogajajo povsod. Nešteto dram je v tragediji milijonov, katerim ne da družba ne zaslužka, ne kruha.

Raketirstvo z "zlatimi" bondi

V ameriških mestih so v povojnih letih zgradili stotine velikih stavb s tujim kapitalom, ki so ga promoterji dobili s prodajanjem "zlatih bondov". Zdjaj, ko je nastala depresija, so isti promoterji v nešteto slučajih nalašč poglani "svoje" stavbe na kant, da tako vzamejo vrednost "zlatim bondom", poslopja pa pokupijo nazaj po zelo znižani ceni. Za \$1,500,000,000 "zlatih" bondov je zapadlo na ta način in lastniki so ob mnogo milijonov.

Nepremičnine na dražbi

V začetku septembra je blagajnik okraja Cook naznanil, da bo prodana ena tretjina nepremičnih posestev (hiš in stavbiš) v Chicagu in okolici na javni dražbi, ker lastniki niso plačali davkov. 396,524 posameznih "gospodarjev" je prizadetih. Dolgujejo več kot \$69,000,000 davka,, ki ga radi sedanjih razmer ne morejo poravnati.

Velik obisk na francoski kolonijalni razstavi

Francoske kolonijalne razstave v Parizu, ki je imela značaj svetovne razstave, se je udeležilo 18,000,000 ljudi. Vršila se je to leto.

Glasovi iz Našega Gibanja

Zapisnik seje eksekutive J. S. Z. dne 4. septembra 1931.

Prisotni so Fr. Alesh, F. Godina, J. Oven, F. A. Vider, F. Zaitz, D. J. Lotrich, B. Novak, Angeline Zaitz, Fr. Udovich, I. Molek, A. Garden, J. Rak in Chas. Pogorelec.

Za predsednika seje izvoljen F. Godina.

Zapisnik prejšnje seje sprejet kot čitan.

Tajnik prečita dopis s Koršiča o klubovih delnicah slov. doma v Carlinville, Ill., na katere je razpisan asessment. Sklenjeno, da zveza ta asessment plača, ki znaša \$2 na delnico. Klub v Carlinville, ki zdaj več ne funkcionira, ima dve delnici.

Poročilo tajnika Pogoreleca: V času od prošle seje je bil s sodelovanjem s Jos. Snoya reorganiziran klub št. 233 na Lentonu, Pa., z osmimi člani. Kot član at large je pristopil v zvezo Mike Krultz, Willard, Wis. Nedavno smo prejeli poročilo, da postane zopet aktiven klub št. 189 v Blaine, Ohio. Danes ima JSZ. 40 aktivnih in tri neaktivne klube ter 12 članov at large, to je takih, ki ji pripadajo kot posamezniki. Skupaj ima približno 800 dobrostojećih članov in članic.

V prvi polovici tega leta je imela JSZ. \$2,997.74 dohodkov, vključivši prenos od decembra 1930, kateri znaša \$990.95. Članarina je v omenjenem času znašala \$966.60, konvenčni fond \$286.30, Prosvetna matica \$672.94, ostali dohodki pa se nanašajo na naročnine za liste, knjige, tiskovine itd.

Izdatkov je bilo v prošli polovici leta \$1,655.25. Stranki za znamke je bilo izplačanega \$407.00, za plače \$520.00, najemina urada \$60, literatura Prosvetne matice \$509.50, poštnina \$80.50, pisarniške potrebine \$43.62, ostali izdatki pa so za tiskovine, prispevki za agitacijo itd.

Skupni dohodki ... \$2,006.74
Prenos od 30. dec. 1930 ..... 990.95

Skupaj \$2,997.69
Izdatki \$1,655.25
Blagajna 30. junija 1931 ..... \$1,342.44

Deli se:

Upravni fond ..... \$ 549.34
Konvenčni fond ... \$ 793.10

Skupaj kot prej ... \$1,342.44
Od upravnega fonda je na defunct Millard State banki \$313.31 in na Lawndale National banki \$236.03, skupaj \$549.34. Konvenčnega fonda je na Millard State banki \$157.08 in na Lawndale National banki \$636.02, skupaj \$793.10. Druge imovine ima zveza \$400.75. Obveznosti je imela 30. junija \$723.83 tiskarni in knjigarni kot preostali dolg za knjige, katere so bile v tem letu poslale društvom Prosvetne matice.

V koliko ho vsota, ki jo imamo na defunct Millard State banki, še izplačana, ni znano. Dozdaj so dobili vlagatelji od nje 30 odstotkov.

Ker je zveza v stiski za sredstva, si je tajnik prostovoljno znižal plačo za \$2.50 tedensko, in to znižanje bo trajalo, dokler si organizacija gmotno zopet ne opomore.

Zadeva v klubu št. 235 v Sheboyganu je poravnana, o čemur bo več poročal član eksekutive Joško Oven.

Poročilo tajnika se sprejme na znanje.

Blaž Novak v imenu nadzornega odbora prečita polletne račune Zveze v podrobnih postavkah in pravi, da so knjige v redu. Se sprejme na znanje.

Prosvetna matica. Pogorelec poroča: Ker prihajamo v sezono dramskih predstav in drugih priredb, je prišla tudi v ustanovo večja živahnost. Od prošle seje smo v pogledu drammatike sodelovali s sledečimi organizacijami: klub št. 3, LaSalle; št. 4, Oglesby, oba v Illinoisu; druš. št. 53 JSKJ., Little Falls, N. Y.; Vinko Pink, Waukegan, za Zadržno prodajalno; druš. 21 SNPJ., Pueblo, Colo.

Odbor Prosvetne matice je sklenil izdati brošuro "Odgovor na papeževo encikliko", katero je spisal James Oneal in jo prevzel Ivan Molek. Tisk bo izvršila tiskarna SNPJ. V knjižnici bo tudi nekoliko opisa o devotanju Prosvetne matice. Knjig prihodnjega decembra in januarja ne bomo mogli poslati pridruženim društvom toliko kakor druga leta, ker je bil naš izdatek za literaturo v prošlem letu več sto dolarjev preko dohodkov in vsled tega imamo dolg zanjo še sedaj. Pa tudi dohodki Prosvetne matice so se letos zmanjšali, ker so ena društva vsled slabih časov znižala prispevek. Iz teh razlogov bo moral odbor izdatek za razpošiljanje Matičinih knjig bodočo zimo znižati.

Poročilo se sprejme na znanje.

John Rak omeni, da Prosvetna matica ustreza tudi angleško govorečim organizacijam posebno z igrami in vlogami v kolikor jih imamo na razpolago. Zbirko iger v naši knjižnici stalno večamo.

Zaitz, tajnik stavbinskega odbeka, omenja glede naših vlog. Ima na rokah nekaj čerkov, ki še niso vnovčeni in vpraša, da naj se določi zavod, kamor naj jih vloži. Vider svetuje, da naj si izberemo kako veliko banko v mestu. Tega mnenja je tudi več drugih. Eni so za poštno hranilnico. Končno B. Novak predlaga, naj se vložbo izvrši v Ogden National banki. Novakov predlog sprejet.

Joško Oven poroča o svoji misli v Sheboyganu. Klub št. 235 se je namreč pritožil, da tajnik Zveze posluje v gotovih zadevah, kot glede zastopništva, oglasov in slično, preko kluba z nečlanom JSZ. Bilo je izmenjanih nekaj pism, kar je napetost povečalo. J. Oven v daljšem govoru pojasni razmere in okolščine ter v zadovoljstvo navzočih sporoči, da je

NASILSTVA PROTI KITAJCEM V KOREJI

Kitajci v tujih deželah imajo mnogo neprilic. V Californiji jim delajo ovire z zakoni in provokiranjem; v oni državi mehške felecacije jih deportirajo iz njihovih trgovin in posestev; v Južni Afriki so obsovani, toda neprilike imajo tudi v Aziji. V Soulu, glavnem mestu Koreje, so jih domačini poglali iz njihovih lokalov in stanovanj. Opremo so jim zmetali na ulico. Posredovala je japonska policija, ki je domačine prisilila, da so bomo imetje Kitajcev znosili nazaj, in pri tem poslu jih prikazuje ta slika. Kitajska je po prebivalstvu največja država na svetu in ako bi bila organizirana kakor je npr. Nemčija, bi bila jačja vesela kot so Rusija, Zed. države in Japonska skupaj in njene ljudi bi ji bilo lahko protektirati. Vsled neomnosti, zaostalosti ter civilne vojne je ugled Kitajske v zunanjem svetu ničev in ajeni izseljenci so vsled skromnih zahtev med delavci drugod obsovani.

zadeva obojestransko uravnana in upa, da bo klub sedaj napredoval in bo aktiven še bolj nego dozdaj. Član kluba je zopet postal tudi Leo Milostnik. Na seji je bilo prisotnih 20 članov. Predsedoval ji je S. Spendal.

Tajnika zveze je najbolj kritiziral s. Suppanchich, ker je smatral, da je bil klub zapostavljen. Oven je članstvu kluba v Sheboyganu obrazložil stvari in apeliral na vse, da se zedinijo za skupno delo in kooperacijo, katero bo gotovo zdravil tudi tajnik Zveze.

K stvari govori več sodrugov, katere veseli, da je nesporazum končan. V naselbini kakor je Sheboygan je klub potreben in njegove naloge so velike, ravno tako tudi težkoče. Sklenjeno, da naj jim s. Pogorelec v imenu eksekutive sporoči naše zadovoljstvo in nado, da bo v bodoče več vsestranske kooperacije v interesu Zveze, kluba in Proletarca.

Alesh poroča o obisku v Clevelandu. Smatra, da bo koristno, ako gre tja nekaj časa na agitacijo s. Pogorelec. On omeni, da ima to v načrtu, za njim pa pride tja s. Vičič.

Sledi razprava o taktiki z ozirom na nekatere sodruge dopisnike, ki se poslužujejo za svoje dopise tudi socialističnemu gibanju neprijateljskih listov. Sentiment seje je, da je dolžnost sodrugov varovati načelnost v vseh ozirih.

Anton Garden poroča o aranžiranju predavateljske ture Anne P. Krasne. Datumi so v glavnem določeni. Nastopila bo v vseh naselbinah tega okrožja. Prvo predavanje bo 24. oktobra v Milwaukeeju. S turo preneha 7. novembra.

Aleš, Lotrich, Vider in drugi govore o agitaciji za te shode.

Zaitz poroča o konferenci socialističnih časnikarjev v Chicagu. Urad strankine okrajne organizacije je mnenja, da od strani urednikov socialističnih

in socialistični stranki prijateljskih listov ne dobi toliko kooperacije kakor bi bilo potrebno. Za udeležbo na prihodnjem sestanku se prijavi tudi Ovi Oven in Molek.

Alesh poroča o konferenci, katere vodi propagando za državno zavarovanje delavcev proti brezposelnosti. Garden dodaja, da je uspelo delo sedaj takorekoč onemogočeno, ker ni gmotnih sredstev. Dasi je omenjeni konferenci pridruženih večje število unij, podpornih društev in drugih organizacij, so večinoma vse v finančnih stiskah, taka konferenca pa bi rabila sposobnega tajnika, katerega bi bilo treba za delo seveda plačati. Novak pravi, da vzlic tej težkoči konferenca stori kolikor more in je zanesla že precej zanimanja med ljudstvo za zavarovanje nezaposlenih.

Pogorelec izvaja, da je videl v glasilu Jugoslovenskog Prosvetnog Saveza, da bodo imeli svoj redni zbor 6.—7. septembra v Chicagu. Niso nas sicer povabili da naj pošljemo bratškega delegata, začo se njihovega zbora lahko udeleži kdo izmed nas neuradno. Mi njih navadno povabimo, da pošljejo na naše zbere bratškega delegata, in vabilom so se tudi odzvali.

Zaitz predlaga, da neglede ako se kdo izmed nas udeleži zbora ali ne, naj tajnik vpraša JPS pismeno za sodelovanje. K stvari govori več sodrugov, nakar tajnik Pogorelec predloži sledeče pismo:

Letni konferenci JPS. v Chicagu. Cenjeni sodrugi:

Dasi naši dve organizaciji nimata direktnih organskih stikov, vendar gojimo tople simpatije do JPS in aktivnosti, ki jih vrši na Prosvetnem polju med hrvatsko-srbskim delavstvom v tej deželi. Pri tem vašem delu vam želimo mnogo uspeha.

Časi so resni kot še nikoli v zgodovini jugoslovenskega delavstva v tej deželi. Časi, ko nazadnjaštvo in demagoštvo še ni imelo tolikega zamaha med hrvatsko-srbskim delavstvom kot ga ima danes. Časi, ko razni politični šarlatani izrabljajo delavstvo za svoje osebne interese, po drugi strani pa gredo begajo razni demagogi s svojimi radikalno zvencimi frazami. Mase delavstva se pa potapljujejo v brezbrzičnosti za svoje interese in ne vedo ne kod ne kam. Milijone delavcev, med njimi tisoče jugoslovenskih, je ne-

zaposlenih. Vlada buržvaznih strank ne podvzame nobenih resnih korakov, s katerimi bi omilila bedo teh žrtev kapital. sistema. V tako resnih časih je potrebno kar najtesnejše sodelovanje vseh struj, ki so si po ideologiji in smotnih ciljih različne.

V prihodnjem letu se vrše predsedniške volitve. Mi apeliramo na vašo organizacijo za sodelovanje z nami v volilni borbi, ki bo ena najpomembnejših v zgodovini te dežele. JPS in JSZ bi po našem mnenju morale biti ena organizacija. Naša želja je, da preudarite ako je vam mogoče izreči se za bolj direktno sodelovanje s JSZ in s tem s socialistično stranko.

V tem smislu vas pozdravljam in želimo vašemu zborovanju najboljšega uspeha.

Za eksekutivo JSZ., Charles Pogorelec.

Pismo se odobri. Zaitz izvaja po določeno, da bo prihodnji ali IX. redni zbor JSZ. ki se vrši prihodnje leto, zelo važen. Potrebno je radi tega, da mu določimo čas že sedaj, in da se klube ter društva Prosvetne matice zainteresirajo zanj. Predlaga, da naj se vrši 28.—29.—30. maja 1932, to je, v soboto, nedeljo in v ponedeljek. Slednji dan je namreč praznik spominskega dne. Enako priložnost imamo za naš zbor julija, ko pade 4. julij na ponedeljek. Zaradi predsedniške kampanje in drugih poslov pa je boljše, da imamo zbor meseca maja.

Predlog sprejet. Pojasnjeno je, da so bila na prošlem zboru nominirana za naše prihodnje zborovanje mesta Cleveland, O., Milwaukee, Wis., in v Canonsburg, Pa. Za enega teh krajev se ima odločiti članstvo na referendumu. Na prihodnji seji poda tajnik Pogorelec proračun prošlega zbora in predvidevane dohodke konvenčnega fonda za bodoči zbor. Na podlagi tega bo potem eksekutiva ukrepala o potrebnem pojačanju fonda in dala nasvete klubom in društvom, da dobimo na tako važen zbor čimveč delegatov.

Lotrich omeni svoj obisk v Detroitu in poroča o razmerah. Oven omeni na kratko o smrti Franka Harrisa, ki je umrl v Franciji. Veliko se je udeleževal v bojih za pravice ljudstva in si zgradil sloves kot borec in kot literat. Priporoča navzočim, da naj čitajo njegova dela.

Seja zaključena ob 11.15 zvečer.

Konferenca J. S. Z. in piknik na Syganu, Pa.

Sygan, Pa. — V nedeljo 27. septembra bo imela v dvorani druš. "Bratstvo" št. 6 SNPJ. zborovanje Konferenca soc. klubov in društev Prosvetne matice JSZ. za zapadno Pennsylvanijo.

Zborovanje se prične ob 10. dopoldne, popoldne pa bomo imeli piknik na vrtu omenjenega društva tik dvorane.

Vsa društva in klubi so vabljeni, da pošljejo zastopnike. Pričakujemo, da pride na piknik čimveč rojakov iz vseh naselbin tega okraja. Vsi ste nam dobrodošli. Posebno so vabljeni še člani kluba št. 13 JSZ. Vse, ki pridejo, zagotavljamo, da bodo postreženi dobro in da bomo imeli za vse obilo zabave.

Sezona piknikov je pri kraju. Zaključite to s tem, da pridete v nedeljo 27. sept. na Sygan.

Frank Ursitz, tajnik kluba št. 13 JSZ.

Po zapadni Penni

Hermine, Pa. — V nedeljo 6. sept. sem šel z družino in Bartelnom poslušati I. Moleka v Strabane, na Labor Day pa sem se udeležil piknika ameriških sodrugov v Black Licku (Indiana County). Bili so tam tudi Fradlovi iz Latrobe. Drugih Slovencev na tem pikniku ni bilo. Obe prireditvi sta imeli prilično enako udeležbo, par sto ljudi na vsaki, in obe sta dobro uspeli.

Na pikniku smo bili jako dobro postreženi, med drugim s prosto večerjo. V Black Licku imajo aktiven socialistični lokal z delovnimi sodrugi, med njimi dr. W. C. Widdowson, sodrug Lohr itd. Seznanil sem se tudi s s. Palmerjem, ki je že v poznih letih. Kazal mi je uro, katero je dobil v dar pred skoraj trideset leti od socialistov, v priznanje ker je dobil tedanjemu socialističnemu tedniku "Appeal to Reason" v kampanji nad 600 naročnikov. Se sedaj je ponosen na tiste dni.

Svetilko, katero so izžrebali na tem pikniku, je dobila najstarejša sodružica v tisti okolici, stara 89 let.

Sodrug dr. Widdowson je bil tudi na našem pikniku v Westmorelandu. Seznanili smo se in obljubili kooperirati drug z drugim. Ima zelo prikupno soprogo in v družinskem krogu smo se pomenili marsikaj. Na pikniku v Black Licku je predstavil organizatorja Thompsona, Libermana iz Pittsburga,

Kimballa iz Michiganske univerze in MacDowella. Govori so trajali dve uri. Ljudje so vse z zanimanjem poslušali.

Black Lick Park je zelo prikupen prostor, kjer je precej turistov. Eni se tu zdravijo, ker pravijo, da je voda, ki teče skozi Black Lick Creek zdravilna vrečasti proti kožnim boleznim.—Anton Zornik.

KONFERENCA J. S. Z. 25. OKT. V BARBERTONU, O.

Prihodnja konferenca soc. klubov in društev Prosvetne matice za clevelandsko, barbertonsko in girardsko okrožje se bo vršila v nedeljo 25. oktobra v Barbertonu, O. v dvorani Samos. društva Domočina. Prične se točno ob 9. zjutraj.

Članstvo klubov in društev je naproseno, da na svojih sejah razmotri o problemih, ki se tičejo našega gibanja ter nalog naše konferenčne organizacije, kot delavsko kulturno gibanje, delavska izobrazba, mladina in socialistično gibanje, naš tisk, prihodnji zbor JSZ itd.

Priporočljivo bi bilo, da si sposobnejši sodrugi, namreč oni, ki so že dolgo aktivni v eni ali drugi zgoraj omenjenih stvari, porazdele nalogo za sestavo referatov, ker bo zelo olajšalo razprave na konferenci.

V soboto 24. oktobra zvečer priredi barbertonski klub s sodelovanjem konferenčnega odbora zabavo v korist Konferenc. Govornica na tej prireditvi bo mlada, agilna sodružica Jane Fradel iz Latrobe, Pa.

Naslednji dan, to je 25. oktobra, bo sodružica Fradlova govorila v Clevelandu v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. Ta shod se prične ob 3. popoldne in je namenjen agitaciji med mladino. Predmet govora je "Appeal to Youth and Voters". Apeliramo na vse, da agitirate za ti dve prireditvi med mladino in starši.

Enako se obračamo na klube in društva, da sigurno izvolijo zastopnike za barbertonsko konferenco.—

Louis Zorko, konferenčni tajnik.

Položaj med železničarji

V Zed. državah je 350,000 železničarjev nezaposlenih. Dne 4. avgusta so se v Clevelandu bavili s tem problemom predstavniki železničarskih unij.

VAŽNOST AKTIVNOSTI. Pri delu za preobrat in v boju proti krivicam štejejo samo aktivni socialisti.

BRIDGEPORT, O.

V nedeljo 20. septembra konferenca soc. klubov in društev Prosvetne matice JSZ v slovenski društveni dvorani. Po zborovanju piknik.

SYGAN, PA.

Konferenca in piknik soc. klubov in društev Prosvetne matice JSZ. v nedeljo 27. septembra v dvorani in na vrtu druš. Bratstvo št. 6 SNPJ.

KLUBOM IN DRUŠTVOM

ALI želite svojim priredbam čimveč moralnega in gmotnega uspeha?

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

VELIKA MANIFESTACIJA NAŠEGA DELAVSTVA V WAUKEGANU

Zadnja konferenca JSZ., ki se je vršila 30. maja v Chicagu, je med drugim sklenila organizirati skupni izlet pod avspicijo konferenčne organizacije, ki naj bi se vršil v Waukeganu. To se je zgodilo. Upam, da bo tudi drugi sklep omenjene konference, organiziranje predavateljske ture Anne P. Krasne, izvršen enako uspešno.

Važnost takih akcij je velika. Z njimi se neguje izobraževalno delo. Sodruga vzpodbujajo, da delajo energičneje za pojačanje klubov ter razširjanje našega tiska. Vpliv delavskega gibanja se s tem širi in samoponos delavcev raste.

Priporočljivo je, da bi te vrste prireditve imele povsod, kjer je v obliki več slovenskih naselbin. Organizira naj se jih sistematično in odgovornostno razdeli, da na dan prireditve ne bo nepravil, povabi naj se dobre govornike in poskrbi, da tudi agitatorji izvrše svoje delo.

Naša manifestacija dne 6. sept. v Waukeganu ostane v spominu vsem udeležencem. Čikažani smo se zbrali na postaji North Shore železnice. Prišel je dolg vlak, v katerem je bil za nas rezerviran vagon, ki je bil v trenutku poln. Mnogi Čikažani so odšli v avtih. V našem vagonu je bilo vse veselo. Bila je častno zastopana tudi mlada generacija. Vlak je dirjal, v vozu pa so moški in ženske prepevale slovenske pesmi skozi do North Chicago, odkjer smo se prepeljali z drugimi karami in avti, katere so pripravili za nas, na piknik v Možinovem vrtu.

Kar se tiče ureditve na pikniku za potrebo gostom, zasluzijo v klubu št. 45 vse priznanje. Člani, članice in somišljeniki so med seboj vzorno kooperirali. Bili so popolnoma kos tej veliki prireditvi. Zunanjem gostom, katerih je bilo iz Chicaga in Milwaukeeja ter drugih naselbin par sto, so postregli z okusnim obedom in po programu z večerjo.

Na Možinovem vrtu je tudi velik prostor za baseball igre, kjer sta se ob tej priliki spo-

prijela team SNPJ. s teamom KSKJ. Zmagali so slednji, toda to so mi morali povedati drugi, ker se jaz na ta sport nič ne razumem. Igri je prisostvovalo več sto ljudi; posebno mladine.

Najpreje so bili na pikniškem prostoru Čikažani, razen sedem domačega občinstva. Izprevidel sem, da smo pač v novih razmerah in da bodo tudi za naše prireditve na prostem potrebne sportne igre bolj kakor v prošlosti. V jedilnici so bile mize okrog poldneva zasedene s Čikažani, vrt se je polnil in postajalo je bolj živahno. Začeli so prihajati gostje iz West Allisa, Milwaukeeja, Kenoshe itd. Iz Sheboygana so bili že na mestu. Bilo je stiskanja rok, pozdravljanja in pomenkov povsod po prostranem vrtu. Naenkrat začujemo harmoniko in Milwaukeec z domačo pesmijo. "Spet nova skupina iz Milwaukee", je pripomnil nekdo. Navdušili so nas in pari so se podali v ples kar po travi. Se z našim starim bojevnikom Godinom sva bila pritegnjena v ples.

Blizu njih je vabil Joško Oven močne in šibke, naj poskusijo svoje moči v nabijanju po prožnem "nakovalu", s katerim človek požene kazalec po drogu lahko do zvonca, toda večinoma so izprevideli, da ne lahko. Kdor je zvonec dosegel, je bil deležen smotke, a plačati je moral dajm za tri udarce, pa če je zvonec pozvonil ali ne.

Vincenc Pink naznani, da se prične program. V zbranih besedah pozdravi sodruga in somišljenike v imenu kluba št. 45. Pojasni pomen zborovanja, ki ga prireja okrožna Prosvetna matica in poudarja, da je prijetno presenečen, ko vidi tolikšen obisk. To našo manifestacijo, je dejal, bodo čutili tudi rudarji, ki si z velikimi napori prizadevajo vreči raz sebe pezo težkih razmer, katere so nastala še posebno v premogokopni industriji. Nato je izročil predsedništvo zborovanja Donald J. Lotrichu, znanemu našemu bojevniku, ki je aktiven med mladino in našim narodom v splošnem. Pozdravil je navzoče, zatem pa predstavil moški zbor milwaukeeške "Naprēja", ki je zapel dve pesmi pod vodstvom zborovodje Mikeka. Ta zbor ima zelo dobre moči, imel je že mnogo prvovrstnih koncertov in upam, da bo pod sedanjim vodstvom še bolj napredoval. Izmed govornikov je bil prvi predstavljen Wm. Svoboda, župan mesta Racine, Wis. Pojasnil je, da je bil na fronti, in kako je postal socialist. Omenjal je težkoče, katere ima v uradu, toda stranka si bo zgradila v Racineu jako organizacijo, ki mu bo v veliko oporo pri njegovih bojih za ljudske interese. Opozarjal je delavstvo v Waukeganu, da ima tudi ono isto moč in da prideta tudi Waukegan in North Chicago med socialistična mesta, kadar bo delavstvo hotelo.

Drugi je bil predstavljen Fr. Zaitz, urednik Proletarca. Bilo bi dobro njegova izvajanja priobčiti dobesedno, ali ker je moje poročilo že itak obširno, prostor v listu pa omejen, moram biti kolikor mogoče kratak. Omenim naj le, da je govoril iz duše v dušo iz lastnih izkušenj in iz izkušenj našega naroda v tej deželi.

Zadnji je govoril Al Benson,

"VULKAN" V NEY YORKU

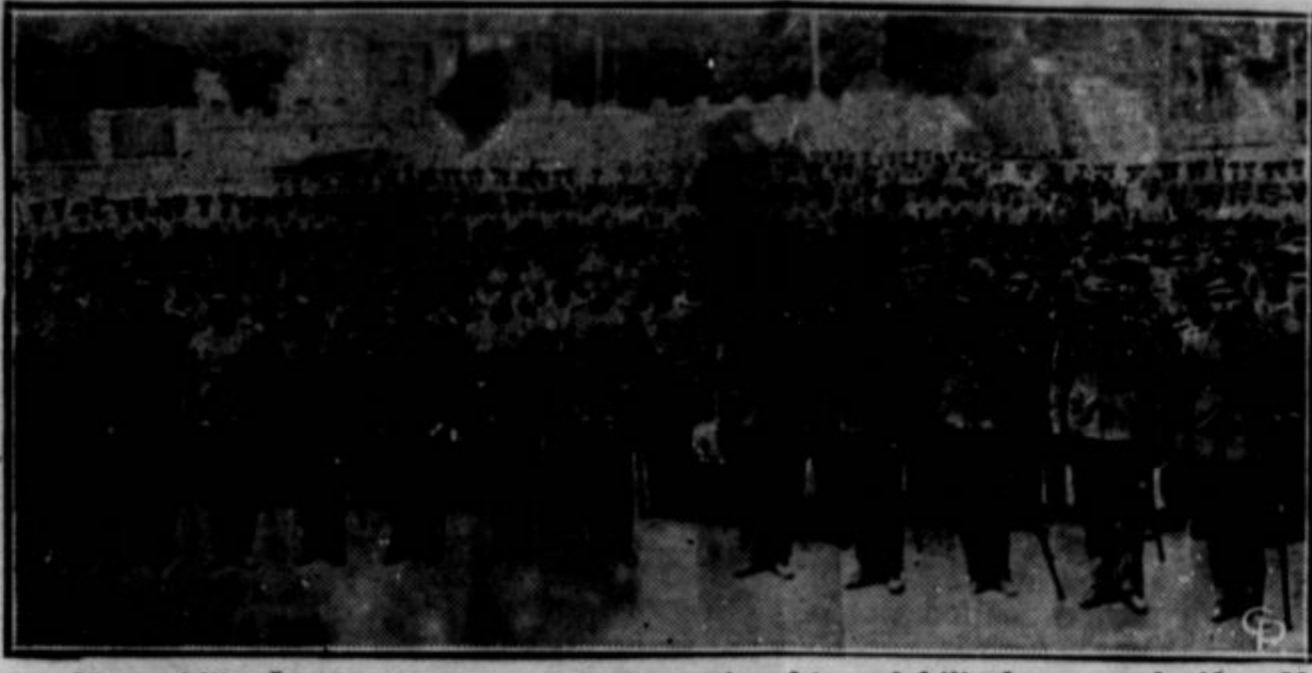
Na sliki je Empire State zgradba v New Yorku, ki je najvišja na svetu. V nevihti prošli mesec je v njen drog udarila strela trikrat skoro zaporedoma in rezultat je bil električni ogenj, kakor ga vidite na sliki.

NAZNANILO NABIRALCEM PODPISOV NA SOC. PETICIJAH V CLEVELANDU

Čas, ko je treba oddati peticije s podpisani volilni odbor je tukaj. Vaakdo kdor ima katero peticijo za sodruga Max Wohla ali Joseph A. Siskovicha v tretjem in četrtem distriktu je naprošen, da jo vrne Kregelju ali Zorkotu v prostorih kluba št. 27 ali pa kandidatom samim osebno ali po pošti. Zadnji dan je 20. septembra. Prosim upoštevajte to naznanilo in vrnite kar jih je izpoljenih še danes.

JOSEPH A. SISKOVICH.

UPORI IN GOSPODARSKA KRIZA V ČILE

V republiki Čile imajo že več tednov nemire, ki so dobili obseg revolucije. Upri so se tudi mornarji na čilenskih bojnih ladjah, katere so bombardirali iz vladnih aeroplanov. Mornarji so se pod pritiskom ognja iz strojin in bomb kmalu podali, a revolucija ni bila udušena. Južnoameriške republike s' v veliki gospodarski krizi, katero skušajo rešiti z diktaturami, katere pa so položaj s svojimi tiranskimi ukrepi še poslabšale. Na sliki so čilenski vojaki, kateri so na povelje vlade po svoje prizadevajo, da uduše uporiško gibanje.

šerif milwaukeeškega okraja, istotako ognjevit. Govoril je o razmerah, o politiki eni in drugi, o moči, ki jo ima delavski razred, pa je še ne porablja, zato lastuje tovarne pečica kapitalistov ter se igra z usodo milijonov, kateri so odvisni od zasluzka.

Predno je nastopil Benson, je zapela dve pesmi "Sava" pod vodstvom Jakoba Muhe; ki je napravila na navzoče imeniten vtis.

Po Bensonovem govoru je predsednik Lotrich program zaključil in pričela se je spet prosta in plesna zabava, slednja v paviljonu. Povsod si vidi del skupine dobro razpoloženih ljudi. V dolinici med svojimi avti je pela skupina Milwaukeečanov, na verandji pikniškega poslopja pa "Sava". Glasovi so orili, da je bilo veselje!

Treba se je bilo pripraviti na odhod, kajti čas prihoda našega vlaka je bil blizu. Zunanji gosti so polagoma zapustili prostor med 8. in 10. uro. Eni so ostali z domačimi skozi do 12. Tako je končala znamenita prva manifestacija našega delavstva, ki se zbira pod okriljem soc. klubov in organizacij Prosvetne matice. Ostala nam bo v resnici v spominu, kakor je omenil že s. V. Pink v svojem govoru ob otvoritvi. Upam, da ta skupna prireditve ni bila zadnja, nego le prva te vrste, in da ji bodo druge sledile leto za letom.

Anton Vičič.

Molekovo predavanje bilo dobro sprejeto

Strabane, Pa. — Labor Day smo praznovali po svoje. Porabili smo ga res za delavsko stvar.

V nedeljo 6. sept. je v dvorani druš. št. 138 SNPJ. predaval pod avspicijo kluba št. 1'S JSZ. Ivan Molek o predmetu "Ameriško delavstvo včeraj in danes". Predmet je obdelal jako stvarno in navzoči so mu sledili z velikim zanimanjem. Za svoja izvajanja je žel velik priznanja.

Sodruga Molek je urednik "Prosvete" in znan literarni delavec, čigar dela krase vse letnike Ameriškega družinskega koledarja, prvomajske številke Proletarca ter slavnostne izdaje Prosvete in preje "Glasila". Spisal ali prevrel je tudi več knjig. Priporočamo, da ga povabite za predavatelja v vaše naselbine, samo ako se bo utegnili odzvati. Ne bo vam žal.

Ob tej priliki je nastopila z angleškim govorom Matilda Kvartich, hčerka sodruga Kvartiča. Govorila je o problemu brezposelnih. Človek se čudi mlademu dekletu, kakor je Hilda, ker se poglablja v take probleme, ki povzročajo odraslim toliko skrbi. Svojo nalogo je izvršila izborno v veliko zadovoljnost občinstva. Upamo, da ostane aktivna v delavskih vrstah, ker jo potrebujemo.

Nekaj delavskih pesmi je zapel pevski zbor "Ilirija" in s tem pripomogel k raznoličnosti sporeda. Za sodelovanje mu izrekamo zahvalo.

Udeležba je bila prilična, ve-

čina iz sosednih naselbin. Nered kritiziram, vendar smatram, da bi tudi tukajšnjim rojakom ne škodovalo, ako bi se v večjem številu odzvali vabilu. Pouka smo potrebni vsi. Čimveč ga dobimo, toliko boljše za vse.

Vem, da mnogim bolj ugaja poslušati gromovite apele in klice na barikade, a resni delavci vedo, da tak boj in tako "znanje" ne privede nikamor drugam kakor da se delavce še bolj preganja in da še več pretkanec izrablja njihovo nevednost.

Med delavsko paro, ki se ne nadeja briga za prosvetno delo, le včas vzkipi in si da duška z demonstracijami. Ko vidijo, da niso ničesar dosegli, se uhlaude ter jeze na druge. Če pa bi si priklicali v spomin, kaj smo že vse počeli, ko nam je kipeła kri, kako smo gledali revolucionarne preobrate v mislih in kako je nas gnala strast, da bi začeli z nasilji, bi izprevideli, da je to naše neznanje na eni strani ter slavnato navdušenje na drugi vzrok počasnemu napredku delavskega razreda. Zato mi apeliramo, naj delavec več misli, več čita, naj bo bolj aktiven v svoji organizaciji in skrbi naj, da se ne bo udaljal strastem, gnjevu in nerazsodnosti. Rajše naj se več uči, da bo uravnil svoje gibanje razsodno. Le če bo imel dovolj razuma, da v stanju sklepanja, kaj se more doseči in kaj ne.

Prošla premogarska stavka nam zopet nudi mnogo nauka. Premogarjev ne bo pomagano, ako se ne oklenejo bolj realne taktike. Ni pametno slediti samo navdušenim, grozečim apelom, kakor so lahko zdaj skušali sami. Nikoli ne bi prišlo tako daleč, če bi bili vedno opretni, in danes ne bi bili deležni toliko trpljenja. Pišem iz splošnega vidika. Rad bi jačje in razumnejše delavsko gibanje, ki ne bo slonelo na samem navdušenju ter frazah, nego na taktiki, kateri bi določal pota razum.

Pripravljamo se na konferenco soc. klubov in društev Prosvetne matice, ki se bo vršila v nedeljo 27. sept. v Syganu. Po konferenci, ki se prične ob 10. dopoldne in bo končana popoldne, bomo imeli piknik na vrtu pri dvorani druš. Bratstvo št. 6 SNPJ., v slučaju slabega

Kako izdelate pristni grozdni sok vam pove knjiga

"KLETARSTVO"
SPISAL
Bohuslav Skalicky.
(S 85. slikami.)
Najboljši opis in navodila kako ravnati z grozdem.
Cena \$1.75
Naroča se v
KNJIGARNI PROLETARCA
3639 W. 26th STREET,
CHICAGO, ILL.

vremena pa se vrši prireditve v dvorani.

Kakor sem čul, bomo imeli dobre govornike, med njimi intelektualnega prvaka sodruga dr. Wm. Van Essena iz Pittsburgha. Nastopi tudi pevski zbor "Ilirija" iz Strabane. Pridite na konferenco in piknik v obilnem številu.

John Terčelj.

Izlet članstva kluba št. 1 in prijateljev

Chicago, Ill. — Splošno mnenje je, da so jesenski dnevi zelo prijetni za izlete v prosto naravo. O tem smo se člani kluba št. 1 JSZ. že večkrat prepirali in tudi lansko leto, ko smo pohiteli z Udovičevim trukom na "Kranjski hrib" in se zabavali tako, da se še vedno in v veseljem spominjamo tistega našega piknika nad Stežinarjem v Forest Preserve.

Tudi letos se vrši tak izlet in sicer prihodno nedeljo 20. septembra na isti prostoru z istim trukom. Imeli bomo enaka okrepčila kot lansko leto. Vstopnine ne bo za nikogar. Vsakdo je dobro došel in vsi so povabljeni. Truk odpelje od Udovičevega doma ob 10. dopoldne. Vožnja v oba kraja je 50c; "naraščaj" je prost. Kdor more, naj vzame s seboj kosček z lunčem. Za "pečlarje" in one, ki ne bodo imeli dovolj svojega, bo pa pripravljena pečena govedina in še kaj boljšega.

Člani in članice, udeležite se tega izleta. Pripeljite s seboj tudi svoje prijatelje in znanee; sploh je ta izlet za vse, ki se radi zabavajo v prosti naravi v senci dreves.

Kdor se bo peljal z Jolietško električno karo, naj izstopi na Red Gate (pri Steržinarju) in zavije po poti v hrib. Našo družbo vam bo lahko najti. Na ta pikniški prostor je zelo lahko priti tudi z avtomobilom.

Na svidenje v nedeljo 20. sept. na izletu klubovega članstva in številnih prijateljev.

Odbor.

Milwaukee Leader
Največji ameriški socialistični dnevnik.—Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 za tri meseca.
Naslov: 540 Junonu Ave. MILWAUKEE, WIS.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN and SURGEON
Office hours at 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212.
1:30 — 3:30 — 6:30 — 8:30 Daily
at Hlavaty's Drug Store
1858 WEST 22ND ST.
4:30 — 6:00 p. m. daily.
Except Wed. and Sunday only by appointments.
Residence Tel.: Crawford 8448.

"New Leader"
angleški socialistični tednik.
Ishaja v New Yorku. Naročnina \$2 na leto, \$1 na pol leta.
Najboljše urejevanje angleški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga čita.
Naročite si ga tudi vi. Naročnino zanj sprejema "Proletarec".

Zahvala sodelavcem manifestacije v Waukeganu

Chicago, Ill. — V zadnji izdaji Proletarca je bilo poročano o uspehu izleta konference Prosvetne matice v Waukeganu dne 6. septembra. Uspeh je bil mogoč, ker je bilo v pripravah med sodrugi in somišljeniki v Waukeganu, Milwaukeeju in Chicagu sodelovanje in volja, da mora biti stvar uspešna.

Tajništvo čuti, da je dolžno izreči iskreno zahvalo vsem posameznikom in skupinam za sodelovanje in udeležbo. Predvsem pa gre priznanje waukeganiskim sodrugom in somišljenikom, ki so imeli veliko posla s priredbo in častno rešili svojo nalogo. Hvala, Waukegančanje! Ravno tako tudi pevcem in pevkam "Save" in "Naprēja". Z medsebojno kooperacijo bomo še marsikaj dosegli; in kjer je volja in požrtvovalnost, tam je tudi uspeh.

S tem prvim izletom smo lahko vsi zadovoljni. Naj tukaj omenim, da se je od prebitka poslalo v podporo stavkajočim premogarjev v Pennsylvaniji, W. Virginiji in Kentuckyju \$75. Stavka je sicer domalega zaključena — s porazom —, ampak bo denar prav prišel za lečenje ran, ker je dosti družin in posameznikov viktimiziranih, beda in trpljenje pa splošno. Enaka vsota od preostanka se bo porabila za financiranje govorniške ture po naselbinah v tem okrožju, ki se prične z otvoritvenim predavanjem s. Anne P. Krasne 24. okt. v Milwaukeeju. Nekaj desetakov bo ostalo pa v blagajni.

Ako ne bo sprememb v aranžmju, bo šla s. Krasna iz Milwaukeeja zaporedno v Sheboygan, Waukegan, Springfield, La Salle, Chicago in imela zaključno predavanje na West Allisu. Tajnike klubov, ki mi še niso sporočili končnega zaključka

Presenetljiv uspeh želodčnega zdravlila

"Philadelphia, Pa., 19. avgusta.—Več let sem trpela na želodčnem neredu. Pred dvema leti mi je bilo

Trinerjevo grenko vino
priporočeno, in njega uspeh je bil čudovit. Lahko rečem, da je to pravi blagodar. Vaša Mrs. Anna Marshall."
Zavratno jesensko vreme, z naglimi spremembami in hladnim dežjem je tu. Trinerjevo grenko vino utrdi vaš sistem in vas obvaruje pred boleznijo. Očisti vaše drobovje, vas varuje pred zapeko, neprebavo, glavobolom, nespečnostjo, in sličnim želodčnim neredom. Rabite ga redno v malih množinah! Pri vseh lekarnarjih; mala in velika steklenica z vrednostnim kuponom. Ako ga tam ne dobite, tedaj pišite na: Jos. Triner Co., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.—(Adv.)

Dr. Otis M. Walter
ZDRAVNIK IN KIRURG
402 West 26th Street,
CHICAGO, ILL.
V uradu od 1 do 6 popoldne, v torek, četrtek in petek od 1. pop. do 8. svečer.
Tel. LAWDALE 4872.
V FRANCES WILLARD BOLNIŠNICI od 9. do 10. dopoldan ob torkih, četrkih in sobotah.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA"
Stane na celo leto \$6.00, pol leta \$3.00.
Ustanovljajte nova društva. Deset članov (se) je treba za novo društvo. Naslov na list in na tajništvo je:
2667 S. LAWDALE AVE.,
CHICAGO, ILL.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI
JE
NARODNA TISKARNA
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.
Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku.
Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

glede datuma predavanj v njih naselbinah, tudi tukaj urgiram, da to čimprej store. Kakor hitro bo stvar urejena, bo seznam objavljen v Proletarcu in Prosveti.

Naj omenim, da je Milwaukee na prvem mestu s pripravami in agitacijo za shod. Ako bodo šli s tako energijo naprej, je uspeh neizogiben. Zeleti je le, da sodrugi in somišljeniki delujejo in agitirajo z enako vneto tudi v drugih naselbinah, kar je edini pogoj za uspeh. Sodrugi, uspeh je odvisen od vas samih!

Anton Garden, tajnik konference okrožne P. M.

Ako vam je naročnina na "Proletarca" potekla, ali ste jo že obnovili?

SAMO
\$9.50
(Instalirana v vašem domu v Chicagu)

Za to izvrstno peč, ki
GREJE VODO

Le nekaj časa—Požurite se! Res nekaj posebnega. Veliki in teški kotel za grejte vode z 20 čevlji dolžne močnih bakrenih cevi—brzo grejte! Priznan od American Gas Association ter Peoples Gas Testing Laboratories. Še nikoli po tako nizki ceni. Samo za kratko dobo. Navahite si ga zdaj po znižani ceni!

Lahka odplačila —nizka prevrnina.
Phone Wabash 6000

Peoples Gas Stores
Michigan Ave., at Adams St.
in sledeči izloženih prostorih v sosesčinah

4520 Broadway, 4529 S. Ashland Ave.
4530 Irving Pl. Blvd. 12 W. 35th St.
1606 Larrabee St. 545 W. 63rd St.
3315 N. Marshallfield 7439 Cottage Grove Ave.
2142 W. Madison St. 8033 Commercial Ave.
1520 Milwaukee Ave. Ave.
11031 S. Michigan Ave.

Dr. Andrew Furlan
ZOBOZDRAVNIK
vogal Crawford and Ogden Ave.
(Ogden Bank Bldg.)
Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. svečer. Ob sredo od 9. do 12. dop., in od 6. do 9. svečer.
Tel. Crawford 2893.
Tel. na domu Rockwell 2816.

Royal Bakery
SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA.
ANTON F. ŽAGAR, lastnik.
1724 S. Sheridan Rd., No. Chicago, Ill.
Tel. 5524.
Gospodinjke, zahtevajte v trgovinah kruh in naše pekarnarje.

PROLETAREC

List za interes delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. — Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.Editor ..... Frank Zalta
Business Manager ..... Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address:

PROLETAREC

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

"Dajte nam pivo"

Okrog 40,000 delavcev v Chicagu je bilo v paradi strokovnih unij na Labor Day. Nasilni napisi, kot je običaj v manifestacijah. Njen namen je bil, kot so oznanjevali odborniki čikaške delavske federacije, protestirati proti brezposelnosti. To so prireditelji storili na svoj način. Najprominentnejši napisi v paradi so zahtevali odpravo prohibicije. "Povrnite nam dobro pivo in milijon delavcev bo dobilo zaslužek," se je glasilo eno geslo. In drugo: "Za povrnitev normalnih razmer je potrebno odpraviti 18. amendment." V paradi je bil velik tovorni avto, ki je predstavljal gostilniški vrt. Okrog mize so sedeli "pivci" pri praznih kozarcih in nad njimi napis: "What This Country Needs Is a Stein of Real Beer."

Propaganda proti gluposti prohibicije je umestna. Ni pa od delavstva pametno, da se pusti varati z njo. Večina voditeljev unij podpira "mokre" političarje, ki so za odpravo prohibicije le v volilnih kampanjah, ko pa so v uradih, z njo pridno žonglirajo, ker jim donaja milijone v podkupninah. Unijskemu in drugemu delavstvu bo zelo koristilo, ako se otrse propagande o pivu, s katero ga varajo "delavski" političarji demokratske in republikanske stranke, ter se zavzame za socialni program in delavsko politično akcijo. Sami napisi v paradah, brez da bi se delavstvo organiziralo v socialistični stranki, mu ne bodo v ničemer pomagali.

Protektiranje kriminalcev

Ze meseca maja je angleška vlada zahtevala od Zed. držav, naj ji izroče nekoga John Factorja, ki je ogoljufal Angleže za okrog sedem milijonov dolarjev. Sedem milijonov, to je že denar, ki bi zdaj posebno prav prišel bolniškim skladom jugoslovanskih podpornih organizacij, o katerih pa John Factor bržkone ničesar ne ve.

John je pretkan. Ako ne bi bil, si ne bi mogel prisvojiti milijonov, ki jih je izvalil iz žepov drugih pretkancev. Kajpada, storil je to z goljufijo, zato ga hoče sodna oblast v Angliji nazaj, da ga kaznuje. Premeten John pa je najel v Chicagu sebi v obrambo odvetnika zveznega senatorja Otis F. Glenna in par drugih vplivnih advokatov, ki so poskrbeli, da ni bil Factor niti en dan v ječi, četudi je s pretvezami in triki ukradel sedem milijonov. Dobro je zanj, da ni ukradel sedem krompirjev, kajti tedaj bi "pravični" senator Glenn takega "tatu" brez protesta prepustil policiji.

Angleški poslanik je vsled zavlačevanja in vsled tričrarske procedure, s katero so Factorjevi odvetniki varovali svojega klienta, protestiral, da se je začela za zadevo brigati direktno tudi Hooverjeva administracija.

Bo pač res, da je ameriška sodna in administrativna oblast pod vplivom veletatov. Tudi marsikak važen urad kontrolirajo veliki tatovi. Zato pa so ječe le za male tatove in stavkarje.

Demo-republikanci

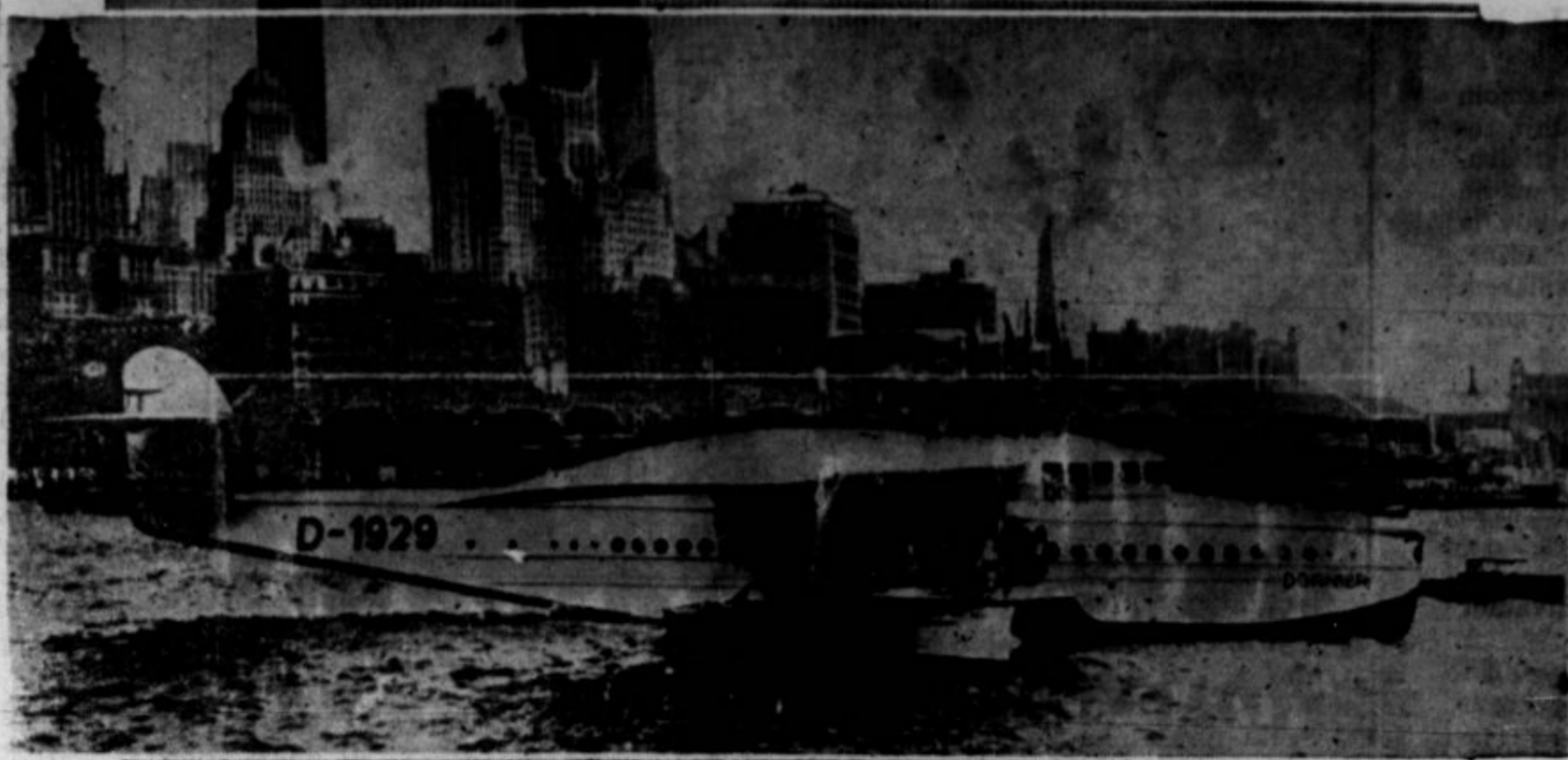
Mašini demokratske in republikanske stranke v Readingu sta v kaši. Priznavata, da ako se ne zedinita za skupno listo kandidatov proti socialistični, je zmaga socialistom zagotovljena. Ker pa je veliko demokratov in republikancev, ki žele župansko ali vsaj aldermansko službo, jim je težko sestaviti skupno listo, ki bi dobila odobritev večine njihovih vplivnih političarjev.

Služaj v Readingu je eden izmed mnogih dokazov, da je med demokrati in republikanci edina razlika lov za službami in tekma za kontrolo nad viri, ki jim donajajo postranske dohodke v obliki grafta.

Varujte se ljudi, ki prihajajo k vam z ducati priporočil.—Progressive Press.

Človek, ki ima pogum, da se odkrito izraža o svojem prepričanju, pa bilo že pravo ali nepravo, je vreden spoštovanja.

ZELO DRAGA EKSPERIMENTIRANJA V ZRAKOPLOVBI

Nemški aeroplan Do-X se je 4. novembra 1930 dvignil z jezera Constance v Švici v zrak, da poleti v Južno Ameriko in od tam v Zed. države. Cilj je bil New York, kamor je letalo dospelo šele koncem avgusta. Na poti so ga spremljale vremenske nepravilnosti, dogodila sta se v njemu dva po-

žara, treba je bilo popravil, in tako je vzel ta polet več časa kakor pa Kristofa Kolumba na njegovi prvi vožnji v Ameriko. Do-X ima 12 motorjev. Prostora je v njemu za nad sto ljudi. Je največji aeroplan na svetu. Njegova velikost je razvidna na tej sliki, ki je bila vzeta ko se je spuстил na vodno gladino v newyorikem pristanu.

Krona 'izseljeniškega' kongresa

"Sveta dolžnost vsakega sina našega naroda je, da pomaga kralju pri njegovem delu za izseljence"

Ameriški odbor izseljeniškega kongresa sporoča, da so do srečno završili ter da so bili sijajno sprejeti od oblasti in naroda v vseh krajih Jugoslavije. V pismu, ki so ga razposlali 7. sept. pravijo, da je izseljeniški kongres v polni meri dosegel svoj cilj.

Izletniki, ki so šli na kongres, so bili "kraljevsko" sprejeti in počašeni. Proletarskega značaja pa ta takozvani kongres ni imel, ker bi vlada zanj ne potrošila toliko, niti se ni šlo za interese izseljencev, nego kako se jih bi nalaglje obdržalo lojalne Jugoslavije oziroma njeni vladi, in kako bi se moglo čimveč njihovega zaslužka pritegniti v domovino, iz katere so pobegnili na lovu za kruhom.

Vse časopisje v Jugoslaviji, predvsem vladno, je s poudarkom naglašalo, da so udeleženci "izseljeniškega kongresa" reprezentanti izseljenega naroda. Anton Grdina je rad zagotavljal, da govori v imenu ameriških Slovencev. Tudi drugi so se pobahali, da prinašajo pozdrave v imenu ameriških Jugoslovancev. Narod v starem kraju je bil pod vtisom, da ima res opravka z izseljenci, ki so vodilne osebnosti v našem javnem življenju in na čelu organizacij. Ali polagoma bodo pač izvedeli, da so bili to le malo bolj študirane glave, ki iščejo zaslonbe ali pa kake privilegije in koncesije pri beogradski vladi, ostali izletniki pa so bili trgovci, ki so se zabavali po zaslugi svojih denarnih sredstev. Bilo je izrečenih nekaj dobrih stavkov in govorov, ali duh kongresa vseskozi je bil le propaganda za Jugoslavijo kakor jo reprezentira sedanji režim s kraljem na čelu.

Poročilo, ki ga omenjamo v uvodu, se zaključuje sledeče:

"Krona temu slavlju je bila tretji in zadnji dan, ko je njegovo veličanstvo kralj Aleksander sprejel vse izseljenike v veliki dvorani Starega dvora, segel vsakemu v roko ter se v bratskem razgovoru silno interesiral za naše razmere, naše nepravilnosti in nade. V intimnem razgovoru z Nj. Vel. Kraljem smo se uverili, da je njegova živa in edina želja napredok in sreča našega naroda, zato je sveta dolžnost vsakega iskrenega sina našega naroda, da mu pri tem delu čim izdatnejše pomaga..."

Podpisi, Juraj Dević, Ivan Mladineo, Anton Grdina.

Poročilo še dostavlja, da je po tem razgovoru sledil obed na dvoru... In za en obed, za nekaj "kraljevskih" sprejemov ter za rokovanje z odličnjaki so postali večerajšnji ameriški "republikanci" večji jugoslovanski monarhisti, kakor pa je general Pera Živković v

Beogradu ali pa duhovnik Tone Korošec. Ne Živković in ne Korošec ne tekata po ulicah in vpijeta živijo kralju, kakor sta to storila jolietski Zalar in clevelandski Tone Grdina. Kazimir Zakrajšek, ki sedaj uživa v Ljubljani sadove truda-polnega dela, katerega je vršil posebno pri sv. Štefanu v Chicagu, je pa postal "press-agent" Toneta Grdine.

V "A. S." z dne 10. sept. piše "Ljubljancin" (izmišljeno ime za Kazimirja), kako je "Grdina s svojim sonornim, močnim glasom pozdravljal lepo domovino v imenu ameriških Slovencev... 'Sijajen mož!', sem čul vzklikati odličnega vseučiliškega profesorja poleg mene..."

To je en cmok iz Kazimirjevega slavošpeva Grdini. Ne bi zadostovalo, ako bi rekel "sijajen mož" kak delavec ali kmet, torej naj bo vsaj vseučiliški profesor, pa še odlični povrh! Mogoče je res kak tak profesor v Ljubljani. In če je, tedaj ni čudno, ako se beogradska vlada že toliko časa pripravljala, da zatvori univerzitet kralja Aleksandra, kakor se imenuje vseučilišče v Ljubljani.

Dalje pravi "Ljubljancin": "Na izseljeniškem kongresu je bil Grdina izvoljen za prvega podpredsednika. Na vseh zborovanjih kongresa je igral vodilno vlogo. Njegova velika ljubezen do naroda in domovine... se je kmalu pokazala... in povsodi so začutili vsi zborovalci njegovo veliko dušo in njegovo veliko srce. V Beogradu so mu dali zaključno besedo kongresa, kjer je naredil tolik vtis na vse Beograjdane, da je prišel po govoru k njemu star odlični srbski državnik in ga jokaje poljubil vpričeo vseh..."

Tako se je Grdina objemal in poljubljaval s samimi odličnimi ljudmi, kakor se za zastopnika ameriških Slovencev spodobi. Ali to ni še vse. V "Am. Slovincu" je namreč naglašeno v istem poročilu tudi tole: "Grdina je pri kongresu rešil čast slovenskega naroda in poročal slovenski zastopnik, ki se je udeležil tega kongresa."

Ako vam še ni znano, si zapomnite tudi tole: "Grdina je najodličnejši slovenski Jugoslovanc v Ameriki." Tako je napisano v "Am. Slovincu" in Janez Jerić s tem soglašja, ker je Kazimirjevo poročilo priobčil na uredniški strani.

Ako bi še kdaj kaka napredna jednota priredila izlet v stari kraj, naj poskrbi, da bo imela poleg delavcev tudi nekaj odličnih članov. Brez odličnjakov ne gre, ker se za delavce in butlegarje tam le malo brigajo, bolj pa seveda za njihove dinarje.

"Grdina je prinesel v stari kraj za druge ljudi kupe pisem in tisoče dolarjev... Gledali smo ga, kako je z velikimi žrtvami, moralnimi (?) in gmotnimi igral po domovini poštarja in največ Miklavža... Neka ženska, kateri je prinesel pismo in dar, mu je v počast otkrasila vso hišo z venci... V svojem stanu je imel posebnega vratarja... Kar v procesijah so prihajali ljudje k njemu. S tem svojim delom, katerega občuduje ves narod, si je Grdina postavil trajni spomenik v srcih hvaležnih rojakov... Tako ko je prišel ga je pozval k sebi ban dr. Marušič in ga sprejel tako pristrano kakor svojega najdražjega prijatelja... Kraljeva banska uprava je izdala na priporočilo poslanika Pitamica posebno okrožnico na vsa glavarstva in žandarmeriji... z naročilom, da naj mu gredo vsi uradniki cele banovine na roko..."

In tako naprej in naprej. Skoro se glasi, kakor da si je Grdina to reklamo naročil in jo drago plačal. Pa mora že biti nekaj res, ker je pač odlični, Ko se je vračal iz mile domovine v mrzlo tujino, so mu na postaji deklamirale tri dekline v poslovljni pozdrav.

V zaključku poročila pravi Grdinov "press-agent", da imamo Slovenci v Ameriki narodnjake in narodne organizacije, in nato ogorčeno vprašuje: "Toda kje je njih narodnost?" Nato jim daje za vzgled vzornega, katoliškega in odličnega narodnega moža Antona Grdino. Internacionalce ta očitek ne zadene, toda kaj bodo rekli Tonetovi narodni kolegi v "mrzli tujini", v "metropoli"? Ali jih ni malo preveč zasenčil?

Izseljeniški kongres v Jugoslaviji je bil torej le vladna stvar, in pa Grdinova. Ponavadi so na takih zborovanjih delavci glavni, ako ne edini faktor, tu pa je bila "buržoazija" vodilno motovilo. Udeleženci kongresa so prišli tja brez mandata. Organizacij niso zastopali nego le sebe. Vlada pa je zanje potrošila prilično vsoto in vpriporila veliko propagando v namenu pripraviti prebivalstvo Jugoslavije, da so "delegatje", katere pozdravlja, jo, sprejemajo in goste res poslanci ameriških Jugoslovancev. Ker se je "poslanec" doponekaj res, ker je pač odlični, toda je dvomljivo, če bo vlada po tem neplodnem poskusu še pripravljena financirati take poslovljni kongrese.—X.

Ameriški dnevni tisk ni skoro nobenkrat v zadregi za "senzacije". Nedavnemu umoru v Ypsilantiju v Michiganu je sledilo odkritje Harry F. Powerovih umorov v Clarkburgu, West Virginia. Pet njegovih žrtev so odkopali pri njegovi garaži. Specializiral je z ženskovaljki oglašil in izvaljal vdove v svoj "raj", kjer je dve ubil, mogoče tudi več. Za dve je doznano, da sta se odzvale njegovemu vabilu in trupli obeh so našli pri garaži. Eni je ubil tudi tri otroke. Koliko jih je pripravil ob donar, še ni znano. Korrespondiral je s mnogimi. Na sliki je on kakor izgleda v zaporniški sliki spodaj je iz fotografij, katero je pošiljal propektivnim nevestam. Njegov zagovornik apelira na predsednika Hooverja, da naj uvede preiskavo, ki bo doznala, da je oblast Powersa brutalna mučila, zato da je iz njega izsilila priznanje umorov. Powers je oženjen in kakor razvidno iz poročil, on ni nikoli kaj posebnega delal za preživljanje, pač pa ga je oskrbovala s vsem njegova žena, ki ima trgovino s delikatesami. Kmalu za Powersom so dobili listi spet prilično osanzionalno vest, kako je neki Wolf, ki je bil vpeljen v Continental-Illinois banki, izmaknil v teku let blizu tri milijone dolarjev ne da bi mu omenjena banka sama prišla na sled. Opozorjena je bila od nekoga brokerja, da s Wolfom mogoče ni vse v redu. Tako se dogajajo te vrste "novice" druga za druga. Ker jih ljudje radi boro, jih včasih navajamo tudi mi z našimi tolmachenji in komentarji.

Ameriški dnevni tisk ni skoro nobenkrat v zadregi za "senzacije". Nedavnemu umoru v Ypsilantiju v Michiganu je sledilo odkritje Harry F. Powerovih umorov v Clarkburgu, West Virginia. Pet njegovih žrtev so odkopali pri njegovi garaži. Specializiral je z ženskovaljki oglašil in izvaljal vdove v svoj "raj", kjer je dve ubil, mogoče tudi več. Za dve je doznano, da sta se odzvale njegovemu vabilu in trupli obeh so našli pri garaži. Eni je ubil tudi tri otroke. Koliko jih je pripravil ob donar, še ni znano. Korrespondiral je s mnogimi. Na sliki je on kakor izgleda v zaporniški sliki spodaj je iz fotografij, katero je pošiljal propektivnim nevestam. Njegov zagovornik apelira na predsednika Hooverja, da naj uvede preiskavo, ki bo doznala, da je oblast Powersa brutalna mučila, zato da je iz njega izsilila priznanje umorov. Powers je oženjen in kakor razvidno iz poročil, on ni nikoli kaj posebnega delal za preživljanje, pač pa ga je oskrbovala s vsem njegova žena, ki ima trgovino s delikatesami. Kmalu za Powersom so dobili listi spet prilično osanzionalno vest, kako je neki Wolf, ki je bil vpeljen v Continental-Illinois banki, izmaknil v teku let blizu tri milijone dolarjev ne da bi mu omenjena banka sama prišla na sled. Opozorjena je bila od nekoga brokerja, da s Wolfom mogoče ni vse v redu. Tako se dogajajo te vrste "novice" druga za druga. Ker jih ljudje radi boro, jih včasih navajamo tudi mi z našimi tolmachenji in komentarji.

Zgodovina delavskega gibanja na Slovenskem

PRIREDIL ANTON KRISTAN

(Nadaljevanje.)

§ 21. V prvi polovici vsacega meseca je zbor, kterega je 8 dni poprej napovedati.

§ 24. Ako se med družabniki osnujejo posebne združbe v posamezne socialne namene, kakor povzittne, hranilne in posejilne združbe, tedaj so tem združbam voditelji njihovi družabniki sami.

§ 25. [Delavsko izobraževalno društvo "Slovenska Lipa" v Ljubljani v zveze stopa z enakimi ali na enaka načela postavljenimi društvi in prihranjuje si prizadevanje osnovati občno zvezo med vsemi delavskimi društvi.]

§ 26. Kdor more dokazati, da je v poslednjih treh mesecih bil pri društvu enacih namer, ni mu treba sprejemšine plačati.

§ 28. Razdružitve nastane, ako bi društvo bilo prisiljeno zaradi premajhnega števila družabnikov. Društveno imenje se ne razdeli, nego pri razdružitvi izroči trdnemu močnemu zavodu na obresti, dokler se zopet ne osnuje enacih namer društvo, katero se ga prevzame z obrestmi vred in kateremu je dolžnost ta § 28. brez spremembe sprejeti in ohraniti v pravilih, ker drugače bi inženje z obrestmi vred dobila občna blagajna bolnih (delavcev in oslabljenecv). — Ako se li ne osnuje nobeno enako društvo v dobi desetih let od tistega dne, ko je bila razdružitve, imenje dobode tukajšnja občna blagajnica bolnih (delavcev in oslabljenecv).

§ 29. Društvo stoluje v Ljubljani.

Vlogo za ustanovitev so podpisali Anton Klein, Ludvik Bauer, Wenzel Kautsky, Michael Tomitsch, Ferd. Sartory, Johann Schindler, Barth. Sempel, Flor. Svetina in Franz Dörre.

Društvo je bilo dovoljeno 13. jan. 1870. Referent Laschan je v svojem poročilu priporočilo ustanovitev, ker se politika iz društva izključuje in ker ni socialno demokratično. Ime društvu "Slovenska Lipa" je pa vlada črtala, kakor trde ustna poročila, češ, to ni potrebno, v njem bodo delavci tudi nemške narodnosti.

Za društvo so se zanimali vsi takratni javni činitelji. "Slov. Narod" je društvo obsodil za nemški kar je Nemece opozorilo, da bo treba le društvu posvečati precejšnjo pažnjo. Nemški list pa je prav zato obširno poročal o njegovemu udejstvomjanju.

Dunajska vlada je pazljivo motrila vse, kar se je godilo po državi in deželni predsedniki so morali pisati dolga poročila o vsem. Tudi o probujenju delavstva v Ljubljani in o ustanovitvi prvega delavskega društva je bilo poslano obširno poročilo dne 22. febr. 1870. Glasi se:

"Ko sem videl za časa zasedanja zadnje deželnozbornske periode, da se začinja delo za ustanovitev delavske asocijacije in ko sem opazil napore ultra nacionalnih elementov, da se hočejo tudi na tem polju ukoreniniti, moral sem vse podvzeti, da preprečim eventualne uspehe teh nazorov in to tembolj zato, ker je z gotovostjo predvideti, da bo posredoval nacionalen značaj tukajšnjega delavskega gibanja, pa naj se pisana pravila kakor že glasilo, neposredno in nezadržno le v prestop v socialno demokratično področje.

Kakor hitro se je po zaključku deželnega zbora tukajšnji delavski stan deloma zopet oddaljil od nacionalne agitacije, ki si jo je kot nalogo nadel posebno poslanec dr. Zarnik, so vzeli v svoje roke konservativni elementi pravilno in po mogočnosti na široko zasnovano ustanovitev delavske asocijacije, in jaz sam sem se osebno zavzel, da pride ne samo vodstvo v zaupne roke, ampak da je tudi cela društvena reč, ko se je že enkrat pokrenila, dobila pravo in kompaktno obliko, popreje nego se bodo mogli zopet tuji vplivi uveljaviti

To se je doslej tudi posrečilo. Delavsko društvo se je ustanovilo, njegova pravila se je našlo brez prigovora in v nedeljo 2. febr. se je vršila v javnem lokalu skupščina, ki jo je posetilo več kot 40 individualjev. Govorilo se je nemške in slovenske govore, ki so se pečali z namenom in bistvom društva ter tudi z nacionalnim vprašanjem, vse pa na primeren način s priznanim taktom, seveda ob vsestranskem soglasju skupščine."

Takšno je poročilo, ki je bilo poslano na Dunaj iz Ljubljane in ki razlaga, zakaj se je slovenski renegat Deschmann postavil na čelo ustanovnega shoda. Poznal je nedvomno težnje nemških naprednjakov in je hotel delavstvo obdržati v rokah meščanstva.

Na Štajerskem se je vse gibanje širilo iz Gradca, kjer se je uspešno udejstvoval Milan Subarič, bivši vojaški gojenec in kadet, takrat litograf, ki je bil odlični socialno demokratični pridigar. Obsojen je bil radi svojega delovanja leta 1869 in bil zaprt v Subenu. Pravijo da je od tam ušel in utonil, ker so njegovo truplo našli v Donavi.

V uradnem poročilu stajerskega namestnika od 7. maja 1869 beremo, da se je delavsko izobraževalno društvo ustanovilo tudi že v Mariboru, ki ga omenja tudi poročilo od 24. junija 1869, češ, da krije v sebi socialno demokratske elemente.

V Mariboru je bilo takrat zelo živahno slovensko narodno gibanje. L. 1868 je bil tam ustanovljen in je trikrat na teden izhajal "Slovenski Narod", ki je imel takoj 600 naročnikov. Stajerski slovenski politiki so bili zelo agilni, da si so znali nekateri zelo slabo slovensko (dr. Dominkuš na primer). Svoje delo so seveda glavno osredotočali na kmetske okraje.

(Dalje prihodnjič.)

Kdo ve, kje je vogal, za katerim čaka prosperiteta?

IV. VUK:

Skozi okno vlaka

(Mimobežni vtisi in epizode z mojega potovanja.)

(Nadaljevanje).

"Ali njega ne bo preganjala nesreča", vpraša Zdravko. "Ga že preganja. Budžet mu je zmanjšal."

"To ministerstva ne boli", pripomni Ivan Celjski. "To boli narod."

"Torej trpi za tuje grehe". "In za svojo neodločnost."

Iz gradu so se vsipali otroci. Bilo jih je takrat nekaj okrog 120. Brez srajc, bosí, vsi zagoreli, veseli, živahni.

"Kdo-li je tako srečen, da pride sem," ugiblje Zdravko.

Vprašajmo. Oskrbnika najdemo na vrhu. "Koliko se plača za oskrbo?"

"Kako mislite, premišlja oskrbnik."

"Namreč, kdo lahko pride sem?"

"Otroci uradnikov in revnih staršev in invalidov."

"Ali je drago?"

"Ne stane nič. Plača ministerstvo."

"To treba imeti že svojega zaščitnika pri ministerstvu?"

Oskrbnik je zmajal z glavo.

"Otroci so iz vseh kraljev. Priglašajo se pri velikih županstvih in se vsake tri mesece menjajo. Tu protekcije ni."

Ne vem, ali sem mu verjel takrat, sedaj se mi zdi, da ne verjamem.

"Ali se lahko tudi da otroka za plačilo?"

"Ne... Za plačilo se ne sprejemajo."

Tako je govoril. A pozneje sem čital v listih, da se sprejemajo tudi za plačilo.

Ogledali smo si vrt in park. Divja pomaranča je držala v svojem naročju lepo rumeno sadje. Nismo ga mogli doseči, dasi smo poskušali ne oziraje se na strogo prepoved. Hudirja, saj smo s severa, kjer ne rastejo pomaranče. Limona je cvetela. Druga poleg nje jih je že ponujala. Fige so se vzpenjale ob steni. LAVOR je zelenel ves košat. Rožičevo drevo, široko in visoko je kazalo z višave svoj sad — kakor fižol v širokem stročju. — Ob zidu je rastele moje velikosti visok kaktus. Mesnato široko listje je bilo tako, kakor so lopate vodnega mlina. Zatakajeno drugo v drugo je imel podoben futuristično naslikanega človeka. Stal je nepremično v tej nepremični obliki, kakor zakletlo bitje, spremenjeno v kaktus. Dolgo smo stali pri njem in ga gledali. Doteknil sem se cvetja, ki je poganjalo kar iz roba lista.

"Ne dotikaj se!" je vzkliknil Zdravko.

"Kaj pa je takega?"

"Bodike gredo na kožo. Ne spraviš jih z lepa ven."

Hitro sem si otiral roko. Ali so se že zapile v kožo, da sem imel posla, preden sem odstranil vse.

"Zanimiva rastlina," je majal z glavo Ivan Celjski. "Govorijo je tu izvor futuristične umetnosti."

Zdravko je jel ogledovati rožiče na drevesu in je zapel:

"Fige, rožiče, za mlade deklice, za stare babe pa lorber..."

"Bogme, vse je tu, kakor v pesmi."

Ivan Celjski pa se je nenadoma nečesa spomnil:

"Torej... vse je pusto in nič posebnega ni. Poti so neravne, vse gredo gor in dol, gor in dol."

"Da, da... Le počakaj. Povem jima, gospe Mariji in Ivanu Krškemu. Zares sta gledala Lokrum..."

V parku so rastle prave po-

maranče... Cvetele so. Oljke, bori raznovrstni... ciprese, oleandri beli in rudeči cele aleje... pušpanj, aloje in agave, razne palme... tudi dateljeva. Samo da bi bil sad kisel. Vkljub vsemu je za dateljne še pre malo vroče. Razne kakteje so stale ob poteh... Šipek je cvetel, ali kakor mu pravimo mi: granatno jabolko.

In rožmarina?... Celo grmičevje, kakor pri nas brinja. Žive meje so po celem parku in vrtu iz njega. Krasne veje, košate. Vzeli smo si jih nekaj za spomin.

Zdravko se je razžalostil.

"Tako lep pomen ima pri nas... pesem ga opeva in dekle ga daje fantu... Tu pa je kakor brinje."

"Rasti, rasti, rožmarin, ti deviški drag spomin..."

"Kjer je vsega mnogo, tudi spomin mnogo ne velja," sem dejal.

"Menda res," si je obrisal ponarejene solze Zdravko. Res pa je, da naša pesem tu izgubi ves svoj pomen."

Mirta je pravkar cvetela. Natrgali smo nekaj cvetočih vej. Za spomin na rajski otok.

"Tole vejo pa nesimo gospe Mariji," je svetoval Zdravko.

"Naj ji bo za spomin od nas na pusti otok, kjer nič družega ni, kakor steze gor in dol, gor in dol..."

Ogledali smo si še takozvano "mrtvo morje". Je to globel v kotu parka v kateri je čista, morská voda in mirna, kakor mrtva. Odtod tudi ime. Prihaja izpod skale iz morja. In ko besni vihar na morju in se valovi penijo za mnogo metrov visoko in celo kakor vodeni, peniči jeziki sikajo skozi odprtino, ostane voda v mrtvem morju vedno mirna in tiha. Kakor svetnik poleg razbrzdanih strasti življenja...

Ko smo se vračali, nam je pokazal čolnar spomenik, ki je postavljen ob morju na Lokrum, na njegovi severni strani. Tu se je zgodila katastrofa leta 1859. Bojna ladja "Triton", ki je bila tu zasidrana, je izletela v zrak z vsem moštvom vred. Živ je ostal samo mornar, ki je bil za kazen zaprt na dnu ladje. Vnel se je namreč smodnik...

Ko smo se vrnili z Lokruna, je bil že večer... Treba na ladjo. V Split...

Ko sem se vkrcal, sem posikal posteljo in legel.

"Sedaj mi dajte mir."

"Luna sije... Krasen pogled je na morju. Na krovu je tako idilično..."

Gospa Marija me je hotela zvabiti iz postelje.

"Videl sem že luno s krova in idilo na krovu," sem rekel in nadaljeval z besedami pisatelja Edschmida: "Tu v teh krajih so se tekom stoletij natepli vsi mogoči faktorji, mešanica vseh pustolovskih in nestalnih narodov. In zrastle je sijajen narod, lep kakor stebrovje Michalozizijeve rektorske palače v Dubrovniku, katerega sedaj zapuščamo. Zato iz-

obupa hočem spati, ker mi je slovo pretežko."

Gospa Marija se je smejala in rekla tudi s pisateljem:

"V resnici ima Dalmacija vse, kar je ženskega: opojnost, gladkost, svilenost in omamljivost luči. Zato ste se skrili, da vas ne zapelje. Zato na svidenje v Splitu."

Poklonila se je kakor v zasmeh in odšla na krov.

Proti večeru drugega dne smo se izkrcali v Splitu. Se pri uličnih svetiljkah smo gledali Dioklecijanovo palačo, v kateri stoji malone ves stari Split. Zakaj jutri se odpelje vlak v Ljubljano.

(Konec.)

O johnstonski priredbi v pomoč premogarjev

Johnstown, Pa. — Skupni piknik društev v pomoč premogarjem 23. avgusta je dobro uspel. Udeležba je bila obilna. Govorniki so ožigosali sedanje razmere in predočili bodočnost delavstva v tej krizi z radikalnega stališča. Neka govornica je priporočala ljudem, naj se za prihodnjo zimo pripravijo s prezervacijami sadja in drugimi živili kolikor morejo, ker po njenem mnenju bo čez kake tri mesece ustavljen ves promet po U. S. A., prodajalne bodo zaprte, ljudje ne bodo mogli ničesar kupiti in mnogi bodo uživali le kruh in vodo, kajti žita je dovolj in kruha bi bilo lahko na ostajaje. Pa ga tudi bo, ker do boljših razmer privede nas vse le generalna revolucija. Čitala je izrezke iz listov in navduševala navzoče za gibanje, katerega zastopa.

Tudi nekaj bossov je bilo prisotnih. Marsikdo od delavcev je izostal, boječ se, da ga odslovo. Če ne bi bilo tega, bi bila udeležba za kakih 60 oseb večja.

Veliko ljudi je še, ki so vsekrižem v strahu. Boje se duhovnika, strah jih je pred peklom, prizadevajo si, da se ne bi zamerili bossov in pazijo, da ne store nič takega, kar ne bo ugajalo Chas. Schwabu. Zato je težko na svetu. Čeprav imamo navdušene govornike, se ljudje le počasi spreminjajo.

Peter Bukovec.

PRIREDBE PODPORNIH IN DRUGIH DRUŠTEV

OKTOBER.

DETROIT, MICH. — Igra in veselica ženskega odeska S. N. D. v nedeljo 11. oktobra v Radniškem domu na Ferry Ave.

Opomba: Cena objavam v tej rubriki je \$1.00 za cel čas, to je do datuma priredbe. Vabimo oodborna in druga društva, da oglašajo svoje priredbe v tej koloni, katere bo priročena v listu vsak teden.

TISKOVINE

SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA

ATLANTIC PRtg. & PUB. CO.

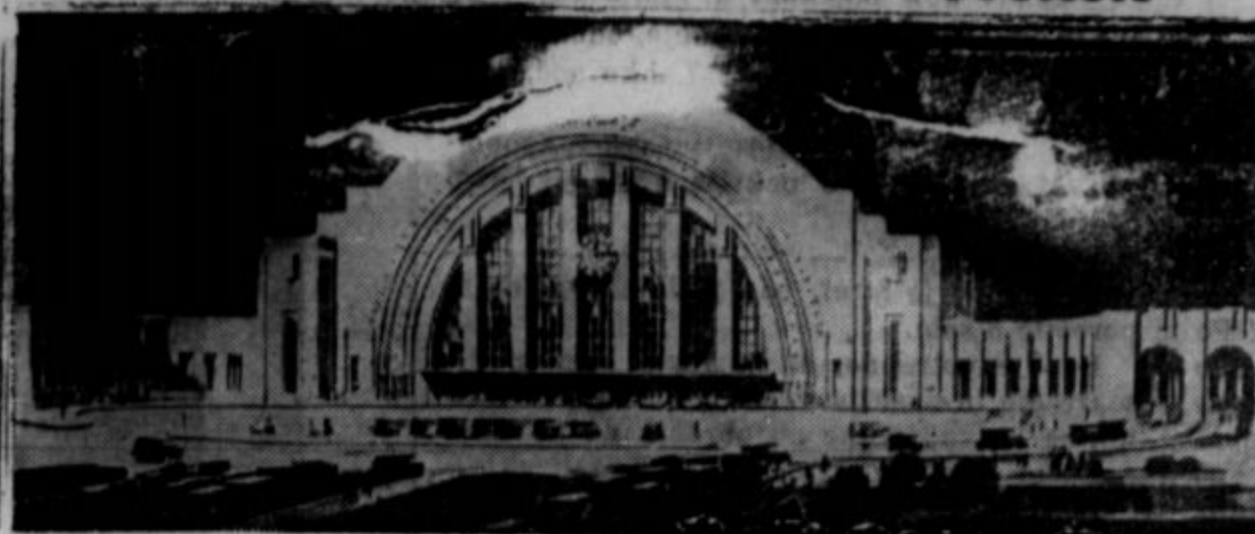
2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Tel. Lawndale 2012

A. H. Skubic, preds. — J. F. Korecky taj.

V naši tiskarni se tiska "Proletarec".

NOVA VELIKA ŽELEZNIŠKA POSTAJA

Na sliki je nova železniška postaja v Cincinnatiju, O., ki bo ena največjih in arhitektonsko baje najlepša v Ameriki. Stala bo \$69,000,000. Kolodvor je v gradnji.

Davijo nas

Rudarjem znižali plače. Država uvedla varčevanje

Ljubljana, 1. sept. 1931.

Položaj rudarjev v Sloveniji, katere vposluje Trboveljska premogokopna družba, je že od lanske zime obupen. Vsak mesec praznujejo po 10 do 15 dni. Mezde so pičle. Najbolje plačani rudar ima dnevno plačo 40 Din. Na mesec dela 14 do največ 18 šihov. Če računamo, da so rudarji delali ta in ta mesec 16 šihov, je zaslužil najbolje plačani rudar ves mesec 640 Din. Od te vsote pa je treba odbiti znesek 116 Din za bolniško in nezgodno zavarovanje, ročni davek, brezposelnostni fond itd., tako da najbolje plačani delavec dobi izplačanih čistih 524 Din. Rudar torej, ki ima družino, ki dela nadvse marljivo kot živina v vročini in vodi, da bi zaslužil čimveč — zasluži za vse to mesečno garanje 524 Din, kar ne zneso niti 10 dolarjev. Če računamo, da ima rudar ženo in dvoje otrok, pride na vsakega člana družine 4 Din 30 par za prehrano na dan. Toda povečini imajo rudarske družine več otrok, pride na vsakega člana družinskega člana za dnevno prehrano od 2 do 3 Din.

V takem položaju so pričakali rudarji konca julija, ko jim je potekla kolektivna pogodba z družbo. Ko so se sešli zastopniki rudarskih strokovnih organizacij v Ljubljani, da se pogodijo z družbo glede nove kolektivne pogodbe, jim je družba kratkoma sporočila, da bo znižala s prvim avgustom vse mezde za 5%, akrdne postavke za 45 do 50%.

To je družba predložila in vztrajala na tem. Da bi se spustili rudarji v kak mezdni boj, je nemogoče. Brezposelnost, zatiranje delavskega gibanja na sploh in ves položaj izključujejo vsako uspešno borbo. In tako je diktat družbe obveljal in večeraj so dobili rudarji izplačano mezdo za dobo od 1. do 15. avgusta po novi znižani tarifi.

Zločin se je zgodil. Divljenje Trboveljske premogokopne družbe se niso znižale niti za paro zadnja leta, toda z znižanjem rudarskih mezd si je zasigurala družba 10 milijonov letnega prirastka k profitu. Rudarji pa hirajo od la-

kote, deca zapada tuberkulozi in kmalu bodo vsi revirji Trboveljske družbe ena sama obupna kolonija tuberkuloze.

In imamo baje v državi oblasti za "ščitenje državljanov". Pri tem zločinu se ni nihče zgegnil. Zakaj Trboveljska družba je država v državi. Kar ona reče, to obvelja.

Država sama je tudi v težavah. Francosko stabilizacijsko posojilo menda ni zaleglo bogve kaj, vprašanje je sploh, ali je kaj tistih milijonov prišlo v državo! Novega posojila pa ni od nikoder. Zdad odpadejo še reparacije in Amerika je rekla svoje: Tudi če Nemčija plača kaj reparacij Jugoslaviji, jih mora Jugoslavija takoj izplačati Ameriki. Reparacijske transakcije pa se vršijo preko Reparacijske banke v Curihu. Kar prepisali bodo, če bo treba, v dobro Ameriki, pa bo.

In država se je morala za teči k samoobrambi, kakor so zapisali časniki. Vlada je postavila pri finančnem ministru odbor, ki mora poskrbeti, da se proračuni zmanjšajo in uvede splošno varčevanje pri državnih izdatkih. Prihraniti hočejo 2 milijardi dinarjev. Treba bo precej na debelo črtati budžetske postavke, da bodo do-

John Metelko, O. D.

Preiškemo oči in določimo očala

6417 St. Clair Ave., CLEVELAND, O.

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek v mesecu ob 7:30 zvečer. Ženskega odeska prvi torek v septembru in novembru, drugače pa skupaj s klubom v avgustu, oktobru in decembru. Ure iste. Mladinski angleški odesek vsak petek izven prvega ob 8. zvečer, vse v klubovih prostorih v S. N. D. Sodrugi in sodrujinje, agitirajte in pridobivajte novih članov in članice kluba ter novih naročnikov našemu glasilu Proletarec. V organizaciji in izobrazbi je naša moč.

Prva Jugosiovska restavracija

DOMAČA KUHINJA

Otto and Jerry

Miškovsky,

lastnika.

4047 W. 26th Street

Se priporoča Slovencev v poset

Martin Baretincic & Son

POGREBNI ZAVOD

324 Broad Street

Tel. 1475. JOHNSTOWN, PA.

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1382.

Prijetna in okusna domača jedila. Cena zmerna. Postrežba točna.

angajirala Columbia Television kompanija, da je pel na television-radio aparat. Prvič je nastopil 15. septembra. Okrog 30.000 ljudi v tej deželi ima že televizijske prejemne aparate in vsi, ki so v zvezi z omenjeno družbo, so lahko videli Toneta Sublja in slišali njegovo petje. Pel je sloveske narodne in umetne pesmi v narodni noši.

Priporočamo se

Cleveland (Newburgh), O. — V nedeljo 6. septembra je imel klub št. 28 v tukajšnji Delavski dvorani priredbo, ki je zadovoljivo izpadla. Videli smo igro, ki so jo nam vzpizorili igralci kluba št. 27 in slišali petje zborov "Zarja" ter deloma "Cvet". Nastopili so govorniki, katere smo omenili že v prejšnjih dopisih. Po sporedu smo pa imeli izborno plesno in prsto zabavo.

Zahvalimo se klubu št. 27, pevcem in pevkam, članom kluba št. 49, ki so nas obiskali, igralcem, ki so nas razvedrili s predstavo, govornikom in vsem, ki so kakorkoli pripomogli k uspehu te priredbe. Enako Jos. Zadniku, ker je tako pridno delal. Priznanje vsem, ki so delali na tej veselici.

Končno izrekamo zahvalo tudi onim, ki so s protivno agitacijo odvracali ljudi od priredbe. S tem so v resnici napravili zanimanje zanjo. Se jim še priporočamo.

Anton Železnik.

Perušek v Clevelandu

Slikar H. G. Perušek se je nastanil v Clevelandu. Njegov naslov je 6909 St. Clair Ave.

Listnica uredništva

Kenmore, O. — Vaše naznanilo o prireditvi druš. št. 53 SDZ. je prišlo prepozno za pravočasno objavo. Sporočili smo že prej, da radi delavskega praznika v ponedeljek 7. sept. nismo dobili poštinih pošiljatev.

Anton Zornik

HERMINIE, PA.

Trgovina s mešanim blagom. Pođi in pralni stroji naše posebnost.

Tel. Herminie 2221.

Šubelj na "televiziju"

Televizijon je aparat, ki odaja zvok, kakor radio in pa še slike po vrhu. Televizijon ni še izpopolnjena iznajdba, zato njegove slike še niso tako dobre kakor filmske, toda bo gotovo stalno izboljšavan. Ne bo več dolgo, ko bo človek lahko sedel doma pri aparatu ter poslušal igro ali opero in ob enem jo tudi videl. To je televizija.

Koncertni pevec Tone Šubelj je prvi Slovenec, katerega je

"ALI SPOLNA VZGOJA RES NI POTREBNA?"

Spisal dr. Franjo Žgeč.

Kako boste vzgajali svoje otroke z ozirom na spolna vprašanja vam na zelo priprost in zanimiv način pove ta knjižica.

Staršem jo toplo priporočamo.

CENA 50c.

"BEG IZ TEME"

Vsebuje sledeče povesti najboljših ruskih pisateljev:

"Rdeči smeh", "Duel", "Človek", "Rendezvous", "Pevka", Čevljar Anton" in "Hudičevi sprehodi".

Brez vsega pretiravanja lahko rečemo, da so to biseri iz ruske literature. Knjiga obsega 300 strani in je lično v platno vezana.

CENA \$1.25

Kdor naroči obe hkrati \$1.50

ju dobi za .....

Naročilo pošljite na

KNJIGARNO PROLETARCA

3639 W. 26th STREET CHICAGO, ILL.

VAŠA VLOGA

V TEJ BANKI DOKAZUJE

DA ZNATE TREZNO SODITI.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

Park View Wet Wash Laundry Co.

FRANK GRILL, preds.

PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGU

Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Ciceru in Berwynu in dovažajo čistega na dom.

TOČNA POSTREŽBA DELO JAMČENO.

Telefoni: Canal 7172-7173 1727-1731 W. 21st St. Chicago, Ill.

Sto izvodov za dva dolarja

V agitacijske namene pošljemo sto izvodov "Proletarca" za dva dolarja. Naročite jih, kadar imate večje seje, veselice, shod, predstavo ali kako drugo priredbo, in jih razdelite med udeležence s priporočilom, da naj se nanj naroče. Pošljite naročilo pravočasno!

BORIS LAVRENJEV:

ENAINŠTIRIDESETI

Ruski roman iz državljanske vojne. Iz rusčine prevedel za "Proletarca" Iv. Vuk

(Nadaljevanje).

— Čuden človek, če te tako pogledam! Po tvojem treba pisati pesmi na permicah? A če duša v meni kipi? Ako želim označiti, kake smo lačni, prezebli tavali po peščenih stopi? Vse napisati, da bi ljudi v prsih stiskalo? Vso žrki vlagam v nje. Samo objaviti jih nočejo. Govore, da se moram učiti. A kje naj vzamem čas za učenje? Od srca pišem, priprišto!

Poročnik se je rahlo nasmehnil.
— Prečitaj mi! Zelo sem radoveden. V pesmi se razumem.
— Ne boš razumel. Kri v tebi je gospodarka. Navajena vijolic in rož. Tebi treba napisati o cvetlicah, o ženskah, a meni vse o bednih ljudeh, o revoluciji, — je žalostno zamrmrala Marjutka.

— Zakaj bi ne razumel? — je odgovoril poročnik. — Mogoče so mi pesmi po vsebini tuje, ali razumeti človek človeka je vedno mogoče.

Marjutka je neodolno obrnila list z obrazom Kokočeva. In se zamislila.
— Hudir te vzemi, poslušaj! Samo ne smeš se. Tebi je mogoče dal očka do dvajset let, da so te učile guvernante, a jaz sem sama do vsega prišla.

— Ne! ... Častna beseda, ne bom se smejal!

— Potem poslušaj! Tu je vse napisano. Kako smo se bili s kozaki, kako pobegnili v stepe.

Marjutka je zakašljala. Znižala je glas do basa, sekala besede, grozovito obračala oči:

Ko kozaki nastopili — carske svite trinogi, s kroglicami smo jih, junaki rdečevojniki sprejeli.

Mnogo bilo je kozakov, trebalo umaknit se. Jevsjukov, s krepkim sunkom sodrgo pretrgal, ukazal je.

Bili smo jih z mitreljezo, če poginem, kaj za to. Padla vsa je naša četa, v stepe dvajset nas ušlo.

— A dalje nikakor ne gre, ribja kolera. Ne vem, kako naj kamele vpletem? — je končala Marjutka s presekanim glasom.

V sencu so bile modre kroglice poročnikovih oči. Samo v belini je vlažno dočeval, z lila-stim odvomem, veseli žar tlečega ognja, ko je odgovoril:

— Da ... izborno! Mnogo ekspresije, čustva, razumeš? Vidno, da je napisano iz duše — pri tem se je celo poročnikovo telo močno streslo, in kakor da se mu je zareklo, je hitro dodal: — samo ne jezi se, verzi so slabi. Neobdelani, nepravilni.

Marjutka je žalostno spustila listek na kolena. Molčec je gledala v jurtin strop. Zmajala je s pleči.

— Govorila sem, da so čustveni. Plače v meni vse, ko pišem. A da ni obdelano, govore povsod, natančno, kakor ti: "Vaši verzi so neobdelani, ni mogoče natisniti." A kako se jih naj obdela? Kakšna je tu zvijača? Vi ste inteligent, morda znate?

Marjutka je v razburjenju celo govorila poročniku "vi".

Poročnik je pomolčal.
— Težko je odgovoriti. Verzi, veš, so umetnost. A vsaka umetnost zahteva, da se učiš. Ima svoja pravila in zakone. Glej, na primer — ako inženjer ne bi znal vseh pravil, kako postaviti most, to ga ali sploh ne naredi, ali če ga naredi, ne bo za rabo.

— Most je most. Radi njega treba učiti aritmetiko in druge inženjerske zvijače. A pesmi so v meni zakopane. Recimo talent? — No, seveda? Talent se pa razvija z učenjem. Inženjer je zato tudi inženjer, a ne doktor, ker je v njem nagon za strojitev. A če se ne bi učil — bi še hudiča ne znal.

— Da! ... Glej, kaka je ta stvar, ribja kolera! No, počakaj, ko nehamo vojakovati, vpišeni se na vsak način v šolo, da se naučim pisati pesmi. Saj so, kaj, take šole? — Mislim, da so — je zamišljeno odgovoril poročnik.

— Na vsak način se vpišem. Zagrizle so se pesmi v moje življenje. Duša tako gori in želi, da bi jih natisnili v knjižici in povsod postavili podpis: "pesmi Marije Basove".

Ogenj je ugasnil. V mraku je renčal veter, zadeval se v stene jurte.

— Slišiš, kadet — je rekla naenkrat Marjutka: — roke, te bole kaj? — Ne posebno! Onemele so samo!

— Veš, kaj? Prizezi, da ne pobegneš. Pa te razvežem.

— Kam naj pobegnem? V peščeno stepe? Da bi me šakali raztrgali? Nisem sam svoj sovražnik.

— Ne, ti prizezi. Govori za mano. Prisegam pri bednem proletariatu, ki se bori za svoje pravice, pred rdečevojnico Marijo Basovo, da ne bom pobegnil.

Poročnik je ponovil prisego.
Napeti vozovi vrvice se je razpel, osvobodili zatekle pesti.

Poročnik je z nasladi zmigal s prsti.

— No, spi — je zazdehala Marjutka.
— Sedaj, ako pobegneš, si lump poslednje sorte. Evo ti klobučinaste odeje, odeni se.
Hvala. Imam kožušček. Lahko noč, Marija ...
— Filatovna — je z dostojanstvom spopolnila Marjutka in se pokrila s klobučinasto odejo.

Jevsjukov je hitel, da poda štabu fronta poročilo o sebi.

Bilo je potrebno, da se v auli oddahnejo, segrejejo in nasitijo. Čez teden dni, je sklenil, se lahko dvigne ob obrežju na pohod v Aralsko naselbino in od tam v Kazalinsk.

Drugi teden je komisar iz razgovorov prišedših Kirgizov zvedel, da je štiri vrste od tod vrgla jesenska burja na obrežje zaliva ribiški čolnici. Kirgizi so govorili, da je čoln popolnoma porabljen. Leži na obrežju, a ribiči so najbrže utonili.

Komisar je šel pogledat.
Čoln je bil malodane nov, iz rumenega močnega hrasta. Burja ga ni poškodovala. Samo jadro je raztrgala in izdrila krmilo.

Posvetovavši se z rdečevojniki, je Jevsjukov sklenil odpraviti do vstaja Sir-Darije takoj po morju del ljudi. Čoln je lahko nosil štiri z majhnim tovorom.

— Takó bo najboljšje, — je rekel komisar: — Prvič, vjetnika preje pripeljem. A to, hudič vje, se lahko po potu zopet kaj prime. Njega pa na vsak način treba privedi v štab. In potem v štabu zvedo o nas in pošljejo nasproti konjsko pomoč, obleko in kar treba.

Pri ugodnem vetru čoln v treh — štirih dneh preseka Aral, a peti dan so v Kazalinsku.

Jevsjukov je napisal poročilo: zašil ga v platneni zavojček s poročnikovimi dokumenti, ki jih je ves čas hranil v notranjem suk-njinem žepu.

Kirgizije so zašile jadro s kosi jute, komisar sam je iztesal novo krmilo iz polomljenih desk in iz bokove klopi.

Mrzlega februarkega jutra, ko je nizko solnce prilezlo z bakrenim krožnikom po pustem tirkisu, so s kamenlimi vrvmi potegnili čoln do konca ledu.

Spustili so ga v svobodno vodo in vkrcali odhajajoče.

Jevsjukov je rekel Marjutki:
— Ti si poveljnik! Za vse odgovarjaš ti. Pazi na kadeta. Ako pobegne je boljše, da več ne živiš. V štab ga dostaviš živega ali mrtvega. A če naletite slučajno in nepričakovano na bele — živega ne spusti.

No, naprej!

PETO POGlavJE,

od začetka do konca ukradeno pri Danielu Defoe izvzemti tistega dela, kjer našemu Robinzonu ni bilo treba dolgo čakati na Petka.

Arabsko morje, neveselo morje. Obrežje je plosko; pesek in valoviti hribočki so obraščeni s pelinom.

Otoki na Aralu so kakor blini*, vlti v ponev. Razliti so po vodi, da se jim vidi samo obrežje. Na njih ni nobenega življenja. Ne ptice, ne bilke, a človeški duh se pojavlja le po letu.

Največji vseh otokov na Aralu je otok Barsa Kelmese.

Kaj to pomeni, se ne ve. Kirgizi govore, da pomeni "poguba človeka".

Po letu se vozijo z Aralskega posjolka** na otok ribiči. Ribji lov pri Barsa Kelmese je bogat in voda kar mrgoli ribičev.

Kakor hitro pa zapenijo jesenski vetri vodo, se rešijo ribiči v tih zaliv Aralskega Posjolka in se ne pokažejo do pomladi.

Ako do jesenskih vetrov ribiči vsega love ne odpeljejo z otoka, ostanee očež zimó osoljene ribe v lesenih barakah, zložene v vrste.

V ostrih zimah, ko zmrne morje od Čer-niševskega zaliva do samega Barsa, nastopi izborno življenje za šakale. Begajo po ledu na otok, nažrejo se solenih karpov tako, da na mestu poginejo.

A na pomlad, ko vzlomi Sir-Darja s svojo žolto, ilovnato vodo ledeno skorjo, ne najdejo ribiči soljenih rib, ki so jih pustili v jeseni na otoku.

Tuleč se podijo po morju viharji od novembra do februarja. Drugače pa se redkokdaj pojavijo manjši vetri. Poletu pa je Aral miren, nedvižen podoben dragocenemu zrcalu.

Dolgočasno morje je Aral.
Edina radost je v Aralu nenavadna sinjina morja. Sinjina žametna, blesteča kot safirji.

V vseh zemljepisnih knjigah je to povdarjeno.

Komisar, odpravlja je Marjutko in poročnika, je računal, da bo prihodnji teden mirno vreme. Tudi Kirgizi so bili po svojih starih izkušnjah istega mnenja.

Zato je pustil, da je odplul čoln z Marjutko, poročnikom in dvema rdečearmejcema, ki sta bila vajena jezera, s Sjemjanijim in Vjahirjim, v Kazalinsk.

Veselo se je napihnilo zakrpano jadro v enakomerni rahli sapici. Zaspano je ječalo krmilo v luknji, rahlo so se penili valovi, udarjaje kakor olje ob čoln.

Marjutka je anela s poročnikovih rok okove — kam naj pa tudi zbeži iz čolna — in Gorvoruha-Otrok je, menjavaje se s Sjemjanijim in Vjahirjim, opravljal z jadrom.

* — Blini — kakor ometi, samo s kvasom. Ruska jed k pustu, kakor pri nas krapl.
** — Posjolok — naselbina.
(Dalje prihodnjič.)

PODMORNICA, KI SKUŠA PRITI V POLARNE KRAJE

Podmorska ladja Nautilus, s katero namerava Anglež Wilkins doseči severni tečaj pod ledom. Ta slika je bila vzeta, ko je Nautilus zapustila Tromsø na Norveškem. Od tu je plula v Spitzbergen, kjer je prišla po nesreči med velike kose plavajočega ledu, kateri so jo zelo pokvarili. To je prvi večji poskus za raziskovanje polarnih krajev s podmorsko ladjo.

Taktika v razrednem boju

Položaj v Angliji in Nemčiji v luči delavskega gibanja ter njegovih stranpoti

PIŠE SPARTAK.

Zgodovina razrednega boja zaznamuje mnogo napak in zmot. Pripoveduje nam o voditeljih, ki so bili sicer iskreni, toda z napačnim pojmovanjem zahtev časa ali pa taktičnih smeri. Obenem nam zgodovina priča, da je organizirano delavstvo porabilo storjene napake svojih voditeljev kot dober nauk za bodočnost ter končno vselej našlo pravo pot.

Okrog 80. leta preteklega stoletja je na Dunaju prevladala med zmernim socialističnim elementom takozvana radikalna struja proti kateri se je boril pokojni veliki voditelj Victor Adler. Radikalci so pripravljali oboroženo vstajo, ki je našla svoj žalostni konec v močvirju ob Donavi. Tu je eden izmed voditeljev nameravanega upora ubil provokatorja, ker je hotel pobegniti, ko je policija zasedla kavarno v predmestju Floridsdorf, kjer so se sestali na določeni dan voditelji upora. Od tega poraza, kateri je bil pod takratnimi razmerami neizogiben, se je pričelo v Avstriji razvijati zdravo in temeljno delavsko gibanje, ki je obrodilo tako obilen sad in ustvarilo eno najboljših ter najagilnejših vej socialističnega gibanja v Evropi.

Predno je bila v Avstriji izvojevana občna volilna pravica je v socialistični stranki vladala nekaj časa nesoglasje glede kompromisa s krščanskimi socialci. Zmerna struja je zagovarjala tak kompromis in je na kongresu v St. Poeltnu tudi zmagala. V boju je bilo mnogo taktičnega prerakanja; navajali so Marksa, Engelsa, Babela in druge, a zmagala je, rekel bi, potreba časa, kar se je pokazalo kasneje.

Kakor je bilo pričakovati, ni bilo v tem skupnem delovanju, oziroma v kompromisu med obema strankama nikake složnosti in to enostavno iz razloga, ker krščanski socialisti niso mogli služiti bogu in belce-bubu obenem. Podpirali so socialdemokrate v parlamentu v boju za malenkostne reforme, toda ko so ti predložili zakonske načrte kakršni bi škodovali vladajočemu razredu in prinesli temeljne koristi delavstvu, so krščanski gospodje popolnoma odpovedali. Bili so za izboljšanje položaja delovnega ljudstva, toda ta pomoč bi morala biti omogočena na ta način, da bi za njo plačalo ljudstvo samo. V kratkem rečeno, krščanski socialisti niso hoteli privoliti v temeljno izboljšanje položaja delovnega ljudstva na račun kapitalistov in aristokracije. Zavarovali so le malenkostne reforme, ki so bile brez vsake večje vrednosti. Ljudstvo je seveda zasledovalo ta boj z velikim zanimanjem. Socialdemokratom se je nudila lepa prilika, da so razkrinkovali "socialni čut" svojih pobožnih nasprotnikov na ljudski tri-

buni v parlamentu. Kompromis je postal za klerikalno gospodo silno neprijetna stvar posebno v času, ko se je vršil odločilni boj za občno in enako volilno pravico. Med ljudstvom je vladala tiste čase splošna razdraženost; vsi krogi so odločno zahtevali nove volilne postavbe, posebno pa še članstvo krščanske socialne stranke, ki še rekrutira povečini iz delavstva. Tako je bila gospoda primorana storiti vsaj navidezno nekaj v tej zadevi. In zgodilo se je, da je ta pobožna stranka na svojem kongresu v Wiener Neustadtu izrekla ono veliko, prikrito laž: "Mi smo za volilno pravico." To njihovo lažljivo potezo 'je socialistično časopisje še isti dan razkrinkalo v posebnih izdajah z velikimi napisi, ki so se glasili: Krščanski socialci izjavljajo javno: Mi smo za volilno pravico — in tajno: Toda borili se zanj ne bomo. Ljudstvo je to slepomišljenje seveda povečini razumelo in krščanski socialci so zgubili tisoče privrženecv med delavstvom, pred katerim so stali sedaj v vsej svoji farižejski nagoti. Socialdemokrati so kompromis seveda kmalu zavrgli, izvojevali pa so veliko moralno zmago.

Angleška delavska vlada je napravila velike taktične napake; MacDonald bi moral v kritičnih trenutkih nastopiti odločno in riskirati usodo svoje vlade, toda namesto tega je skušal s kompromisi z vladajočim razredom, kar mu je prineslo vseeno polom. Nasprotniki hočejo sedaj to taktično napako, oziroma neodločnost odgovornih činiteljev te vlade izkoristiti v boju zoper socializem, kar pa jim ne bo prineslo nikakega uspeha.

Napake MacDonalдове vlade so delavsko gibanje samo ojačale in obenem ga potisnile ostro na levo; to je samo logična posledica razvoja tega orjaškega boja, ki se bliža vedno hitreje odločilnim trenutkom. Novi voditelji angleškega delavskega gibanja bodo morali zavzeti v tem boju odločno stališče in se boriti za konkretne spremembe obstoječega reda, ali pa bodo takoj izginili s površja. Posledice tega novega načina boja je lahko izračunati: Delavstvo bo zahtevalo predvsem podzavljenje industriji, to je, vseh temeljnih, vladajoči razred pa se bo skušal v odločilnih trenutkih poslužiti diktature; in takrat, v tem boju, bo delavstvo primorano, da spremeni svojo bojno taktiko popolnoma.

MacDonalda razni ljudje ostro kritizirajo, toda nihče, razen komunistov mu ne očita izdajalstva; v vodilnih krogih delavske stranke so še vedno prepričani o njegovi iskrenosti, manjka pa mu za take velike čase potrebne odločnosti. MacDonald je imel za svoje postopanje v odločilnih trenutkih

tehtne vzroke — bal se je poloma, ki bi povzročil silno trpljenje med ljudstvom. Položaj je hotel ublažiti na ta način, da doprinesejo tudi delavci, kmetje in srednji stan svoj delež k gospodarskemu ozdravljenju dežele. Hotel je kompromis med delom in kapitalom vsaj za časa odganjanja gospodarske krize. Zavedal se je, da bi radikalni koraki njegove vlade onemogočili pomoč, ki bi jo dali ameriški denarni kralji.

Kapitalistični krogi so ljudstvo svarili nekako na sledeči način: Kaj bi pomenil gospodarski polom? — Nekega jutra bi se ljudstvo znašlo v splošni paniki; plačilni čeki delavcev bi bili brez vrednosti, tako tudi državni certifikati (papirnati denar), brez vrednosti bi bili "vrednostni" papirji, kredit uničen, banke zaprte in strašna zmeda na vseh straneh. Taka nevarnost je grozila Nemčiji in celi Evropi nekaj tednov poprej in tudi tukaj so socialdemokrati pomagali rešiti položaj — slični vzroki in slična kritika od strani levičarjev.

Ali so nemški socialdemokrati napravili napako? Da, kakor angleški, toda v koliko je bila ta napaka v Angliji ali Nemčiji opravičljiva, bo pokazala šele bodočnost. Kriza, gotovo še hušja od sedanje se bo ponovila in takrat bo pričel čas, ko se bo delavstvo pričel, da je gospodarska ureditev nemogoča, ako se popolnoma ne omeji sedanje moči kapitalizma, to je brez podzavljenja temeljnih industrij, obdavljevanja velikih premoženj in zaplembe veleposestev plemenitavev ter cerkvene hierarhije. Ni pa izključeno, da se bo te temeljne reforme doseglo z bistveno mirnimi, to je, zakonitimi metodami, ker tudi v vladajočih krogih slišimo danes številne vplivne osebe, katere odkrito priznavajo, da bo velekapital moral deliti svojo moč z delavstvom ali pa izgubiti toliko preje vse.

Preteklost nas torej uči, da je organizirano delavstvo izkoristilo dosedaj še vsako storjeno napako, oziroma vsak napačen korak svoje bojne taktike kot dober nauk za bodoče boje. Tako je tudi sedaj v slu-

čaju angleške delavske stranke.

Napake je napravila tudi sovjetska vlada toda jih v primernem času hitro popravila, kar ji je prineslo v vsakem slučaju le še večje uspehe. Končno ne smemo pozabiti, da je lahko kritizirati odgovorne osebe, posebno ako si kritiki ne stavijo vprašanja: Kaj bi storili oni, ako bi se nahajali v položaju teh voditeljev in nosili tako velikansko odgovornost, kjer so prizadeti vsi sloji ljudstva?

Končno pa moramo priznati, da so vsi veliki dogodki, ki so se odigrali zadnje mesece v nemškem in angleškem delavskem gibanju le logična posledica odločilnih bojev, ki se bi-jejo med delom in kapitalom, med novim družabnim redom, kateremu spada bodočnost in starim, kateri preživlja svojo dobo.

Milijon dolarjev za podkupovanje

Beauharnois Power kompanija v Kanadi, ki lastuje velike elektrarne, je v zadnjih volitvah poslancev v kanadski parlament prispevala liberalni in konservativni stranki milijon dolarjev "v agitacijske namene". Skandal je prišel na dan in posebna komisija je zadevo preiskovala.

Priredbe klubov J. S. Z. in drugih soc. organizacij

SEPTEMBER.
CHICAGO, ILL.—V nedeljo 20. sept. izlet članstva kluba št. 1 v Willow Springs.

BRIDGEPORT, O. — Konferenca JSZ v nedeljo 20. sept. v društveni dvorani.

SYGAN, PA. — Konferenčno zborovanje in piknik klubov in društev Prosvetne matice v nedeljo 27. sept. v dvorani in na vrtu društva št. 6 SNPJ.

OKTOBER.
MILWAUKEE, WIS.—V soboto 24. oktobra predavanje Anne P. Krausa.

BARBERTON, O. — V soboto 24. oktobra priredi klub št. 132 JSZ, s sodelovanjem odbora konference zabavo v prid Konferenci. Vrtila se bo v dvorani Sam. druš. Domovina.

CHICAGO, ILL. — Dramska predstava kluba št. 1 v nedeljo 25. oktobra v dvorani ČSPS.

CLEVELAND, O.—V nedeljo 25. okt. ob 3. pop. gov. sodružice Jane Fradel v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. Predmet, "Appeal to Youth and Voters".

BARBERTON, O. — Zborovanje soc. klubov in društev Prosvetne matice v nedeljo 25. oktobra ob 9. dop. v dvorani Sam. druš. Domovina.

NOVEMBER.
COLLINWOOD, O. — V nedeljo 1. nov. varijetni program in plesna zabava kluba št. 49 v SDD.

CLEVELAND, O. — Petnajstletnica pevskega zbora "Zarja", odsek kluba št. 27 JSZ, na Zahvalnici dan 26. novembra, združena s koncertom.

CHICAGO, ILL. — Koncert "Sava" v nedeljo 29. nov., dvorana ČSPS.

DECEMBER.
CHICAGO, ILL. — Dne 31. dec. Silvestrova zabava kluba št. 1 v avndale Masonic Temple.

(Tajnike klubov prosimo, da nam sporoča datume svojih priredb, da jih uvrstimo v ta seznam.)

SLOVENCEM PRIPOROČAMO KAVARNO **MERKUR** 3551 W. 26th St., CHICAGO, ILL. (V bližini urada SNPJ in Proletarca.) FINA KUHINJA IN POSTREŽBA. KARL GLASER, lastnik.

OGLAŠEVALCE V PROLETARCU

vam priporočamo v naklonjenost. Ako vam lahko postrežejo enako dobro kakor drugje, zaslužijo, da jih patronizirate! Povejte jim, da vas veseli,

ker oglašajo v Proletarcu

To in ono pri nas in drugod

Cleveland, O. — V nedeljo 6. sept. smo posetili prireditelja kluba št. 28 v Newburghu. Sodelovala sta pevka zbor "Zarja" in "Cvet". Ampak "Cvet" ta večer ni bil razvečen. Njegovi člani so mi pojasnili, da jih je ob tej priliki manjkalo 26 od 35. Vzrok, lepo vreme in slični izgovori. Glavni pa, kot vedno—nismo priljubljeni, ker smo socialisti preveč fanatični. Po domače to pomeni, da se držimo svojega prepričanja in ne švigašvagama iz stranke v stranko.

Udeležba ni bila velika, pač pa živahna. Za to so skrbeli člani kluba št. 27 in njihova "Zarja" s svojim petjem. V igri "Medved" so igrali Anton Eppich (sluga), Victoria Poljšak (vdova) in Avgust Komar (Medved). Avgust in prvomenjena so povzročili, da je ožotnost vsakemu prešla.

O volilni kampanji za koncilmanske volitve so govorili socialistični kandidati Joseph Siskovich, Max Wohl in Jos. Martinek.

Poset od strani Newburghčanov je bil pičel. Pa pišejo v "E.", da nismo aktivni; menda ne marajo vedeti ne videti. Ampak ljudje so še tukaj. V sredo 9. sept. jih je bilo v mestnem stadionu 35.000... Pristvovali so "footballe"...

V tej državi so določili \$250.000 za zaposlitev brezposelnih, ki naj bi kopali jarke ob cestah. 1.500 so jih potrebovali, priglasilo se pa jih je 13.000, ki so se morali registrirati. Za te službe je nastal pravcati boj in pozvana je bila policija, da je napravila red. Odločevala je "politika"—priporočila demokratskih "politišnov". Pošten delavec ima v taki družbi malo upanja.

Kontraktorji, ki so dobivali od mesta razna javna dela, kot tlakovanje ulic, gradbe itd., bi imeli plačevati težakom, kakor določa mestna lestvica, 60c na uro. Plačevali so jim le od 20 do 30c na uro. Ko je stvar dobila javno pozornost, so jim eni oblastniki zagrozili, da bodo uvedli proces proti njim. Take grožnje so dostikrat le slepilo, da oblast potolaži ogorčene delavce ali meščane. No, bomo videli, kaj bo.

Naši ljudje s svojim listom so kot vedno. V hladnem vremenu so naskakovanje povečali. Postalo je spet toplo, njim pa slabo. Zazelali so si premirja za oddih. Najbolj jih je ostražil Jože Skuk v Prosveti. Odgovarjali so, Obudy, jako klaverno; gotovo mu je postalo slabo; in dalje "Cingelcong", "Bingelbongel" in pa Ferdinand "Ciciban". Same plahe živali. Zadnji se je najbolj ojuščil. Klical je na korajžo, "zob za zob", in "kri za kri". Ako se tisto mene tiče,

VINKO ARBANAS
1320 W. 18th St., Chicago, Ill.
Telefon Canal 4346.
SLOVENSKO-HRVATSKA TRGOVINA CVETLIC.
Sveže cvetlice za plese, svadbe, pogrobo itd.

Sodrugji in sodružice!

Zdaj, ko so delavci sami spoznali, da so jih kapitalistični politiki republikanske in demokratske stranke varali, imate priliko, da agitirate za jačanje svoje stranke toliko uspešnejše.

Ustanovite klube JSZ. povsod kjer jih še ni in pojačajte obstoječe.

VERY SLOW IN DECIDING

Why can a government in war time act quick and according to plans, and why is it so slow in the present calamity of unemployment? In the last war the U. S. government spent billions of dollars "to save the world for democracy". Wouldn't it also be possible to get a five billion dollar "Hunger Loan" as proposed by Norman Thomas, the Socialist leader to save millions of families in distress in this country? The government should be interested for the great army of unemployed at least as much as it was for the army which was sent "over there" to lick the Kaiser.

bo pač treba na dvoboju. Ako se ne bi odzval, bi mi očitali, da nisem tolerantan.

Čudni so tukajšnji junaki. Vpijejo "kri za kri" in pobijajo Italijane v svojem gnjevu nad Mussolinijevim zatiranjem Slovencev. Nihče pa ne uresničuje svojega krvavega gesla z dejanji. Mi jih ne držimo nazaj. Zelimo celo, da bi bilo več junastva v njih pa manj hudih gesel. Primorski Slovenci bi imeli potem več upanja na skorajšnjo osvoboditev.

Pravijo, da je "cici" neki stari zagrižen nasprotnik socialistov. Svoječasno je pisaril v republikanski-svobodomislalni, protisocialistični "Glas Svobode". Cici ima dva tajnika, enega v Collinwoodu in enega na Shade Ave. On se le podpiše in zasmeje z vzlikom, kako da je nedolžen. Enkrat so sumili, da piše nekdo v uradu. To je zanikala neko dekle in navedla, da prihajajo spisi iz Collinwooda. Rekla je celo, da ako se ne podpiše, ga bo ona izdala, ker je že dosti tega. Pa je prilezel na plan ciciban.

Zadnjič sem čital lep članek v "Am. domovini", ali kakor ji pravijo pri "E.", "v Pirčevem listu". Rojakinja, ki mi je dala list ter me opozorila na članek, pravi: "Ali veš kdo je to pisal?"

Nisem vedel. "Louis Truger. On je zdaj vpsljen pri "A. D." ali v Pirčevi tiskarni."

Preje je bil pri "Enakopravnosti" in veliko deloval z njihovo skupino. Sicer pa to preseljevanje radi službe ni grešno. Saj je tudi Vatro že delal pri Pircu. Toda kaj se še lahko zgodi cingelcong, bingelbonglu, cicibanu, obudyju, Collinwoodčanu in drugim, ki so plahi?—Fr. Barbič.

Nesporazumi, ki lahko vodijo v prepire

Johnstown, Pa. — V našem okrožju se držimo bratstva kolikor mogoče dobro in imamo tudi zvezo, v katera spadajo društva raznih jednot. "Ljudski glas" v Prosveti od nas ni imel nadležnikov, dasi se je pojavilo nekaj dopisov tudi iz tega dela Pennsylvanije, ki so bili kritikujoče narave.

Izgleda pa, da je napetost, ki vlada marsikje drugje, lahko prenesti tudi med nas. Namesto da se bi mi zgražali nad špetirskimi Čikažani in Clevelandčani, se bodo pa morda oni nad nami, če ne bomo malo bolj opreznji v besedah, ki jih rabimo na sejah ali v dopisih ter pazili na naše akcije. Izkušeni imamo precej.

Nekaj burje je napravil nedavno nesporazum, ki je nastal radi dveh piknikov isti dan. Eni od kluba št. 5 so se zgražali, drugi pa so odgovarjali, da bi tega ne storili, če bi klub svoj piknik več oglašal, da bi ljudje vedeli o njemu. Četudi je bil v Proletarčevem seznamu vsak teden, in par dopisov je bilo o njemu, je bilo za širšo našo publiko to še premalo oznanjevanja. Mogoče smo tudi člani nekaj krivi, ker nismo osebno več agitirali. To navadno storimo šele proti koncu.

Posledica teh dveh priredb v enem dnevu so bile kritike na eni kot drugi strani, upravičene in neupravičene, in tudi do hudih besed je prišlo. V Prosveti z dne 20. avgusta piše Frank Podboy o socialističnem pikniku, na katerega je vabil rojake, in omenil, "da na ta dan priredi piknik tudi gotova struja dobro poznanih sumljivih karakterjev, katerim ni pri srcu ne komunistična in še manj pa socialistična stranka..."

Besede "dobro poznani sumljivi karakterji" so zbudile tudi neprizadete, ki so sodelovali v skupnem pikniku društev in odgovorili je v Prosveti 11. sept. Frank Pavlovič, ki je dal javnosti razumeti, da stvar ni še končana. To se pravi, da se bomo lasali v društvih. In je res padlo spet nekaj besed.

Dasi se izdatki, ki jih ima klub z dramskimi predstavami, niso zmanjšali je klub znižal ceno vstopnicam v predprodaji s 75 na 50c. Razliko v dohodkih bomo v stanju pokriti le, ako bodo sodrugji in sodružice ter drugi prijatelji naše dramatične skrbeli, da se razpeča toliko več vstopnic in da s tem povečamo udeležbo. Vstopnic se bile razposlane zaeno s pismom tajnika Bernika, v katerem ste ob enem vabljeni, da se udeležite izleta, ki ga bomo imeli v nedeljo 20. sept. v forest preserve nad Steržinarjem. Vsi dobrodošli.—P. O.

Tisti, ki so vedeli, da ima klub št. 5 svoj piknik v nedeljo 23. avgusta, bi pač lahko to upoštevali in ne napravili piknika skupnih društev isti dan. Pravijo pa, da niso vedeli. Kar se tiče komunističnih somišljenikov, jim kajpada ni dosti za socialistične prireditve in navada je, da jim rajše škodujejo nego koristijo. Klub št. 5 ima nekaj neprijateljev tudi med drugimi, ima pa tudi veliko somišljenikov in člani, ki so delavni tudi v društvih. Za skupno delavsko stvar bi bilo koristnejše, ako bi gojili solidarnost, toda to, kar se je primerilo v tem slučaju, namreč dve prireditvi delavskega značaja v enem dnevu pač ne vpliva ugodno na slovo.

Fr. Podboy je iskren dečko in nihče mu ne more zanikati, da ni bojevnik za delavske koristi. Saj je tudi že plačal svoj davek zanje, kdor se še spominja naših stavk pred leti. Je pa njegova napaka, da ne rabi uglasjenih besed, in zato brzokone on ne bo dobil sloves diplomata. Nekaj takih besed je v omenjenem dopisu. Poleg tega imajo še splošen pomen, da drugi lahko trdijo, da je mišlil s tisto oznako vse, ki so sodelovali pri pikniku društev.

Nič ne kritiziram, nego izrazim tu le željo, naj bi se vsi prizadeti vsak po svoje potrudili, da med nas ne pridejo nepotrebne razprtije in sovražstva.—N. N.

Naročite si vstopnice v predprodaji

Chicago, Ill. — Drama "Jakob Ruda", katero vprizori dramski odsek kluba št. 1 v nedeljo 25. oktobra v dvorani SNPJ., bo posebnost za čikaški slovenski oder. Razen te drame, ki ima tri dejanja, bo na sporedu več drugih točk iz Cankarjevih del.

Dasi se izdatki, ki jih ima klub z dramskimi predstavami, niso zmanjšali je klub znižal ceno vstopnicam v predprodaji s 75 na 50c. Razliko v dohodkih bomo v stanju pokriti le, ako bodo sodrugji in sodružice ter drugi prijatelji naše dramatične skrbeli, da se razpeča toliko več vstopnic in da s tem povečamo udeležbo. Vstopnic se bile razposlane zaeno s pismom tajnika Bernika, v katerem ste ob enem vabljeni, da se udeležite izleta, ki ga bomo imeli v nedeljo 20. sept. v forest preserve nad Steržinarjem. Vsi dobrodošli.—P. O.

Reports and Comments

COMRADE A. FIORENTINI SHOWS A WAY

Imagine—police reserves ready—tear gas bombs, clubs, pistols; all leaves cancelled, American Legion armed and waiting for what? Is it a riot, a revolution, a raid, or what?

A lone Socialist, A. Fiorentini, caused this. He worked all week to arrange for a Labor Day get-together of all Socialist sympathizers to revive a branch of the Party. Handbills were printed in Chicago; pasted up in the business district; torn down six times and as many times replaced. Three volunteer speakers from Chicago, Adolph Dreifus, Secretary of the Socialist Party of Cook County, Prof. Bertelli, editor of La Parola, Italian Socialist Paper, and Ed. Loewenthal, former Socialist County Chairman.

The baseball park had been donated by a sympathizer. Twelve members of the band donated their services to lead the parade to the ball park. Came the fireworks—the Mayor of City Council of Highwood, Ill., at a special session passed an ordinance prohibiting the holding of the meeting. Fiorentini was equal to the occasion. Thru some friends, he obtained permission to use an open field across the street from the ball park. The police dept. of Highwood could not interfere because "across the street" was out of Highwood and in Highland Park. So they joined the crowd, listened to the speeches and brought New Leaders!

A crowd estimated at over 500 listened to the speakers and when told of the action of the Council and Mayor, demonstrated their disapproval. From 9:30 in the morning till twelve noon, they stood, listened and nodded their approval as speaker after speaker emphasized the need for organization to fight better against the crazy Capitalist system which permits people to starve amidst plenty.

Fifty people gave their names and addresses to a group of Chicago Yipels who were helping the meeting along. More would have given their names, but the Committee had not expected such a large turnout and so were not prepared.

Another meeting is going to be held soon and Al Benson among others will be asked to speak. It looks like a real live movement in Highwood.

A Trip to Canonsburg

On Sunday, September 6, we motored to Canonsburg. There at the SNPJ Home we had the opportunity to hear comrade Ivan Molek, chief editor of Prosveta lecture. It was a worthwhile trip to meet this man who in his editorials punctures the sham question raised by politicians and capitalist newspapers. He spoke about American labor past and present and it was indeed a pleasure to listen to him. Miss Hilda Kvartich, daughter of comrade Kvartich, spoke on unemployment and made a very good impression on the audience. We hope she will make many more appearances before the Slovenes.

At this affair a good many of out-of-town folks were present. Among them were our comrades from Imperial, Mr. and Mrs. Uhernik of

"THE FRIENDS OF NATURE"

(“Die Naturfreunde”) By Clarence Senior, Exec. Sec., Socialist Party of America.

The European Socialist movement is far more than a group of parties interested mainly in votes and working only at election time. It is a huge and powerful educational movement among the masses with no less a purpose than the re-training of the minds of the workers, which are poisoned by their school teachers just as they are here, and the building of a Socialist culture. Socialist education takes place in the shops, in the theatres, in the athletic clubs, in the singing societies, and in small groups out on hike or hunting or fishing. Only the most advanced training is done by formal classes.

Thirty six years ago a small group of workers in Vienna banded together in a hiking club. They have spread their ideas so well that today "Die Naturfreunde" (The Friends of Nature) has in that city alone 65,000 members. It now has over 200,000 members in 1,380 local groups in 16 countries, and maintains 430 mountain huts, holiday homes, and rest homes in beautiful spots.

The educational work it is doing has aroused undeveloped, passive voters into conscious, enthusiastic Socialists. It says, "We are striving for a better way of living. We are trying to put an end to the bourgeois vices of the commercialized pleasure industry, of alcoholism. We are leading the proletariat upward out of the morass of imitation-bourgeois culture to a free Socialist culture." Its headquarters are Diefenbachgasse, 36, Vienna, XIV.

IMPORTANT CONFERENCE IN SYGAN, PA.

All branches of JSF and fraternal lodges of Western Pennsylvania affiliated with the Educational Bureau should elect representatives to attend the conference which will be held Sunday, September 27, beginning at 10 A. M. eastern standard time at the SNPJ Lodge Hall.

In the afternoon a picnic and concert will take place with the singing society of Canonsburg participating, and the Slovene and English speakers will assure everyone that their time was well spent by being present. The Slovenes, young and old, are cordially invited to attend and enjoy themselves with their friends and comrades Sunday September 27 in Sygan.

—Frank Wirant, Bridgeville, Pa.

years a staunch Socialist gave many fine illustrations throughout his talk and was greatly applauded.

Our faithful member and agitator comrade Anton Zornik from Herminie was also present together with his family. We were sorry that not a larger number of Slovenes attended. After the speeches everyone was invited to a big supper prepared by our comrades. This indeed was a great "Socialist Reunion".

We comrades from Latrobe wish comrade John Gabrenya, a member of the English Division of branch No. 5, JSF, Johnstown, a speedy recovery and hope that he will soon be able to agitate again for the Socialist Party and our cause.

Jane Fradel, Latrobe, Pa.

Removal of Socialist Headquarters Postponed

Removal of the National Headquarters of the Socialist party from here to Washington has been postponed. The move was to take place October 1, but has been halted by the initiation of a referendum proposal to postpone the matter for decision by the 1932 convention of the party. The organizations that made the motion for a referendum are the Italian branches in Chicago, Springfield and Winchendon, Mass., Avonmore, Pa., and Detroit, Mich.; local Manzanita, Calif., and the Jugoslav branch at Arma, Kansas. Locals and branches have until December 7 to second the motion.

Real Treat

A customer sat down to a table in a smart restaurant and tied his napkin round his neck. The manager, scandalized, called a boy and said to him: "Try to make understand as tactfully as possible that that's not done." Boy (seriously, to customer): "A shave or hair-cut, sir?"

To broaden your knowledge of the Socialist and Labor movement, read

The New Leader

OFFICIAL ORGAN, S. P.
7 East 15th Street, NEW YORK CITY, N. Y.
One year \$2, half year \$1, three months 75c.

If you want to read unbiased, truthful news and editorials that have the welfare of the public as the first consideration, SUBSCRIBE TO

THE MILWAUKEE LEADER
The only English Socialist Daily in America
540 W. Juneau Ave. Milwaukee, Wis.

SUBSCRIPTION RATES:
One year \$6.00—Six months \$3.00—Three Months 1.50

TO LEARN ABOUT PRESENT SOCIAL PROBLEMS READ

UNEMPLOYMENT AND ITS REMEDIES

By HARRY W. LAIDLER
104 pages ..... price 15c
Socialism

WHAT IT IS AND HOW TO GET IT
By OSCAR AMERINGER
32 pages ..... price 10c

The A B C of Socialism
By FRED HENDERSON
16 pages ..... price 10c

One Billion Wild Horses
By STUART CHASE
24 pages ..... price 10c

Literature agents!
Send for the quantity prices.
SOCIALIST PARTY of AMERICA
2653 Washington Blvd. Chicago, Ill.

Party Asks For Your Co-operation

Comrade Charles Glaser of the Czechoslovak Federation, active for years in the Socialist movement, saw the Chicago trade unions parade on Labor Day and also heard their speakers at Soldiers Field. There, thousands of workers gathered who were supposed to protest against unemployment, reduction of wages and the lower standard of living. According to comrade Glaser something was lacking in the whole affair and that was the contact of Socialists of this city and county with the trade unions.

We readily admit that the parade and celebration of the Chicago Labor unions would have much more emphasis with a little socialist spirit injected in it. There appeared too many politicians, friendly to Labor because of their votes, without any labor philosophy or a proper labor program, although they criticize the Wall Street gamblers and even have an unfriendly word here and there for "the great engineer of disaster."

It is the duty, therefore, of the socialists to become more active in the unions. The Socialists of Czech nationality could do their share, and the same applies for all others. The American Trade Union movement can not progress unless the Socialist movement will also grow.

Yes, we do need more contact with the labor unions. But ask comrade A. Dreifus, secretary of the Cook County Socialist Party, and he will assure you that the Socialists of Chicago need more contact primarily among themselves.

There are Party activities, conferences, conclaves of delegates of various branches, etc., which are not attended as they should be. Among the editors of the Socialist newspapers and those friendly to the Socialist movement there is not enough interest in its work. Very few attend any of the Party meetings and very few have reporters or observers on the field. Therefore, they are bound to look for news about our movement in the "great" dailies which usually do not print them at all or only in a garbled form.

The editor of this paper attended recently two informal conferences of socialist press workers, upon the invitation of the County office. However the response was not quite satisfactory. It seems that no matter how hard the secretary Dreifus tries, some comrades decline to be convinced that we need more contact amongst ourselves in order to be more aggressive and successful in the general work of our party and in the unions. We have all the opportunities. The conditions are ripe for our work.

On Sunday, October 11 an all-day conference of the Cook County Socialists will be held. Various problems of our movement will be discussed and a report made by comrade Clarence Senior on the International Socialist Congress recently held in Vienna.

We appeal to all Socialists and sympathizers to be present the second Sunday in Oct. at the Labor Lyceum on Kedzie and Ogden Avenues. The conference will begin at 9 A. M. It will be a good medium to form a better contact among ourselves and work for a more rapid progress of our Party. We must become an organization of forceful activities. Only as such will we be able to penetrate with the socialist philosophy into the trade unions and among the great mass of unorganized workers.

"Bluebeard" and the "Third Degree"

Pictures have been printed in the papers showing the West Virginia "Bluebeard" with blackened eyes and face. His whole body is said to present the same appearance, due to "third degree" treatment.

Considering what he is charged with, the papers probably printed these pictures thinking the readers would enjoy the idea that the man had been subjected to brutality—and they may be correct in that sadistic estimate.

But the readers are short-sighted if they do. For, if the police treat "Bluebeard" in that manner, you can bet your life that they treat innocent accused men in the same way. The "third degree" is thoroughly indefensible, even when practiced on "Bluebeard".

—Milwaukee Leader.

Progress

The sons of the folks who went west in covered wagons are now returning east in open box-cars.—The American Guardian.

It must be a great satisfaction to the jobless to reflect that the new tariff protects them from the product of cheap foreign labor.

—Opinionettes, M. L.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

We must not fail to tell our readers that the discussion at the last meeting of our branch was lively and that the great majority of speakers piled up evidence against Socialist participation in the Farmer-Labor party of Illinois. Much stress was laid to a division of energy and the falling experiment of 1924. It is more important for Socialists to consume their energy for their party, especially now that it is growing in all directions, than to split the energy between two parties. If the Farmer-Labor party is to amount to anything it will have to take on a Socialist coloring but by no means do we want to see our people exhaust their energies completely in the Farmer-Labor party and allow the Socialist party to suffer.

So many of our Nationals have rejoiced so much over the new diction of King Alexander to free Yugoslavia from a dictatorship that they completely overlooked the new form of government. It's going to be better than a dictatorship perhaps, but not much. Because the new government will be composed of an upper and a lower house and while people will be free to elect their representatives to the one house the King reserved the power to name half of the legislators in the other house. Which means, that the King will always be able to control legislation. But there is some good to be derived from the new order. Political parties may be formed and that and only that gives us hope that Socialist party may be reconstructed. We may be disillusioned even in that.

It was hard to understand why the staff of Labor Age always reflected upon the Socialist Party and their leaders. They would like, yet, they didn't want, to join. At least that seemed to be the spirit of these men. However, the party wasn't militant enough and rather than get into the party to help bring about this militancy they chose to build a completely new movement in a sort of "made to order" style. It is hard enough to build a movement of the workers on the lines of the Socialist Party because of lack of funds and interest. It must be all the harder to attempt anything in between. And it would be best therefore, for these boys to discard their present tactics of blaming the Socialists for not con-

tributing more energy towards the cause of the Conference for Progressive Labor Action. One of the greatest drawbacks, in this country, towards establishing a strong workman's party that will represent the workman on the political as well as the industrial field, is that we have too many small groups, who instead of fighting their common enemy scrap among themselves. It is not so long ago that Labor Age thought the Communists might be their desire but they condemn them completely in the current issue.

Next Sunday, Sept. 20, club No. 1 JSF is going to have an open air assembly of members and friends in the Forest Preserves, Willow Springs, on Archer Road opposite Stearns Grove. The fall days are the nicest for outdoor gatherings so we invite you all to come. There will be no admission charge. One truck will leave from the home of Frank Udovich at 10:00 o'clock A. M. and the round trip fare will cost 50 cents. So come out early and stay as long as you care this coming Sunday. We will look for you.

Among the most prominent indoor dances each year are those of the Pioneer Lodge. This year it will be held at the SNPJ Hall on Oct. 3. One of the features at previous dances has been the colorful decorations. They will not be missing this year either. The Anatols, a nine piece orchestra of repute will be on hand to play "a la Wayne King" dance music. Admission will be 50 cents.

The capitalists have begun to wage a bitter campaign against government ownership, with the daily papers doing all the falsifying and color blinding. They must have felt the pressing need for same, otherwise they would have ignored it completely. We can be thankful that all the people are not capitalist newspaper editors. Some respect themselves and are honest enough to work for a cause and a purpose from which all mankind, and especially all the workers, will benefit. We must arouse the sentiment of the people for government ownership and against the lying journalists who are ordered to wage the campaign against their own interests. It's peculiar how daring these newspapers are. They have become such because the people

Our Doings Here and There

By JOHN RAK

The branches of JSF and fraternal lodges of eastern Ohio and West Virginia affiliated with the Educational Bureau will hold a conference Sunday September 20 at Boydsville, O. Comrade Snyo the secretary from Bridgeport appeals to all branches and lodges in this district to send representatives. A picnic in the afternoon has been arranged. Good speakers have been secured, among them comrades Jane Fradel from Latrobe and Victor Tusek of Power Point, Ohio. In case of bad weather or rain the entire program will be held in the Slovane Hall at Boydsville, Dancing and a good time

and the readers have never rebuked them. And so they go on and on telling untruths and mistating issues and the people take it all in. But the workers must not let this go on unchallenged. They must stress the need of counter action to offset the work of the present campaign.

A meeting of the Directors of our publication was held last Thursday. Plans for the 1932 Almanac were discussed and completed. The auditing committee reported on the business for the first six months of 1931. They disclosed a considerable increase in subscription over the same period last year. Charles Pogorelec is making a short trip to Cleveland and there abouts to help make the remaining months of the year equally as good.

The next convention of the Yugoslav Socialist Federation will be held on May 28, 29, 30, 1932. This advance notice has been made by the Executive Committee of the Federation to enable our clubs enough time to procure funds to send a representative. It is important that the next congress is as spirited and as well attended as our 1930 Detroit Convention. We are progressing gradually in membership and new clubs and there should be much to talk over at the next convention.

Our Almanac is recognized as one of the very best in the Slovene language both here and in Europe. It is not too early to start taking orders for it. Let us sell books and let people read more during the winter.

"Jacob Ruda" is the title of a 3 act drama by Ivan Cankar that will be produced by the dramatic group of branch No. 1 JSF Chicago. Rehearsals have already started with an excellent cast. Tickets are on sale at 50c in advance and 75c at the door. Each member should try to dispose as many as possible. The date is Sunday October 25 at the CSPS Hall on 18th and May Sts.

Comrade Anton Garden, secretary of the Illinois and Wisconsin district conference JSF., says that different branches and lodges have already notified him of the dates they will have comrade Anna P. Krasna lecture. Comrade Krasna resides in Parkhill, Pa., and is a very active member of branch No. 5. She has given a number of lectures in the Pennsylvania and Ohio districts and will appear for the first time on a speaking tour in the Middle West. Branch No. 1, Chicago, will also have her lecture and the date will be made known as soon as more definite arrangements are made. Other branches and lodges of this district wishing to have her speak should communicate with Anton Garden at 2315 S. Ridgeway Avenue, Chicago.

In this weeks issue comrade Frank Wirant of Bridgeville, Pa., calls the attention to branches and lodges in the Western Pennsylvania of an important conference to be held Sunday September 27 at Sygan. Problems of our movement will be discussed and due to their importance it is necessary that each branch and lodge be represented. Following the conference a picnic and concert will be given. Good Slovene and English speakers are also included in the program.

It has been some time since we have heard from the English divisions from Cleveland and Milwaukee. Both groups have been absent with contributions for our English page. Our most steady writers are the Johnson and Detroit comrades who acquaint us with their activities and local news. From Latrobe, comrade Jane Fradel sees to it that their district receives plenty of publicity. Let's hope that, as the winter months set in, our young comrades in Cleveland and Milwaukee have more spare time to contribute regularly with news about their doings.

Over the week-end Mr. Mike Pogorelec from Boone, Colo., a brother of Charles Pogorelec, his nephew Jake and Edward Dormish of Barberton, Ohio, visited our offices. We were glad to make their acquaintances and hope they enjoyed their brief stay in Chicago.

At the next regular meeting of branch No. 1, which will be held on Friday September 25, the subject for a general discussion will be unemployment. Over seven million people are walking the streets in search for work and no unemployment insurance. How much longer can these workers stand the existing conditions and what kind of action must there be taken for a way out? These and other questions will be expressed by different comrades, so invite your friends and participate in the discussion at our next meeting.

FRAGMENTS

America has most of the world's gold and most of the business stagnation caused by the lack of it.

A depression is a period when people do without things because there are too many of them.

A free country is one in which every man gets the same deal—a dollars' worth of rights for every dollar he has.—Milwaukee Leader.

Still, when all American factories move over there, Europe will need tariffs to keep out the products of our pauper labor.

"Old Ironsides" isn't the only defender of the republic preserved despite its uselessness. There's the tariff.

You see, Hoover Dam contractors must pay low wages because cheaper materials require hiring more men to figure up their profits.

The only fundamental solution of present ills lies in the proposals of Socialism.

You don't notice any of our super-Americans burning up any of their crop of greenbacks because they have an over-abundant crop!—The Socialist Campaigner.

If stock gambling prosperity, now flat on its back, were abolished forever the common people would be able to live in peace, plenty, comfort and true brotherhood.

China should Americanize with ease. Her system, has always produced numerous millionaires in a land of famine.

It Could Be Worse

The fall of the British Labor Government is not the worst thing that could have happened to British labor. It would have been much worse for it, if it had continued in office. Things have reached a stage in England where either capitalism must be saved, or labor is to take matters into its own hands. Living at the mercy of the Liberals and functioning as a minority government, labor could not make headway. Not being interested in saving capitalism, the logical thing for labor to do was to leave the rescuing task to the Conservatives together with the Liberals. Whether or not the withdrawal of labor from office at the present time will be more advantageous to the Labor Party and the trade union movement than such withdrawal would have been if it had occurred many months earlier, is speculative. That the withdrawal from office, even at this late date will help clarify labor opinion, cannot be doubted. It will strengthen its self-respect. Labor will be the stronger for its fall. — Advance.

The "Liberty Party"

The convention called by "Coin" Harvey was duly held but only duly attended.

A tour had been made, of places in Missouri, Nebraska and Kansas, for the purpose of selecting a place for the convention, but none of the auditoriums would hold more than 5,000 to 10,000 people, and as approximately 50,000 delegates were expected, all of these places were rejected. It was decided to hold the convention at Monte Ne, Arkansas, in an outdoor stadium with a tent stretched over it.

There were about 200 delegates present, which is slightly less than the number expected.

Aside from Harvey, Covington Hall, Socialist and editor of The Industrial Democrat, had the largest following, and he withdrew before the convention was over. He served on the platform committee, but while he was working on the platform, and therefore absent from the convention, it jammed an incomplete platform through, so that there was no chance to offer his more complete one. It was also his very wise opinion that no candidates should be nominated, since the convention was so small, but that it should seek to arrange a unity convention later with other organizations such as the Farmer-Labor party and the Socialist party. But the convention nominated candidates and blocked that plan. It nominated W. H. (Coin) Harvey of Arkansas for president, and Andrae Nordskog of California for vice president.

The new party was named the Liberty party. The platform deals almost solely with the money question. It calls for exclusive government banks, a five-year moratorium on private debts, free silver, the issuance of paper money redeemable only in government services, and the reduction of the president's salary to \$25,000 a year.

Public ownership and control of banks and money are, of course, desirable, but that is by no means all that is desirable. Industrial evolution has traveled far beyond men whose thinking is of the vintage of 1896.

The new party will vegetate a while and then wink out. — Milwaukee Leader.

A Suggestion for Herbert

In one Minnesota town it is reported that a widow and three children killed and ate a pet dog to ward off starvation.

Hoover should send this mother one of his speeches in which he advises that the hungry should not lose their character and individualism.—The New Leader.

The Peak of Prosperity

Published in The Buffalo Evening News